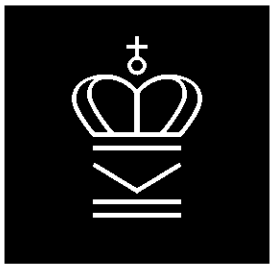

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk

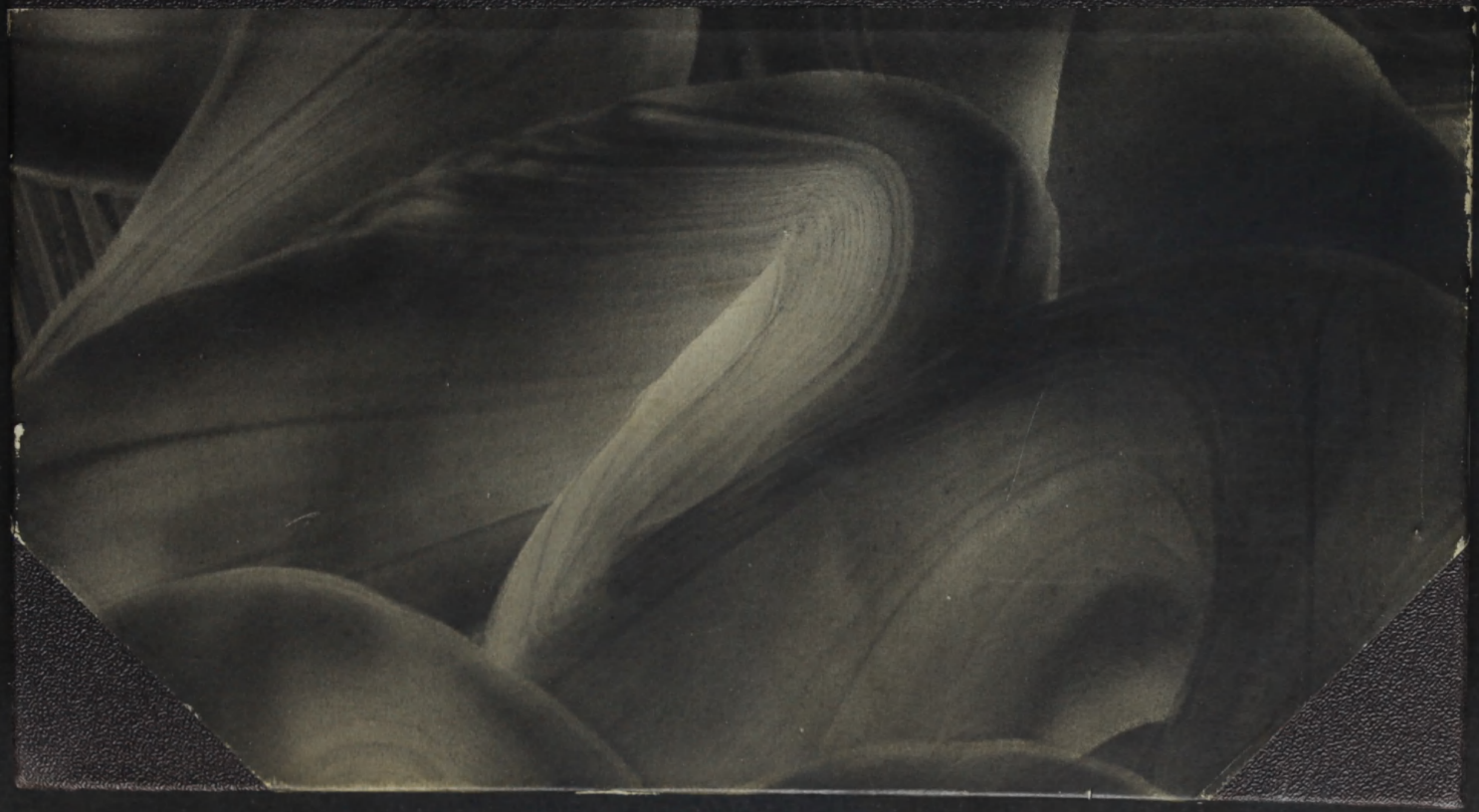

VERDENSKRIGEN 1914-18 8°

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130019372724

0797

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

DER GAAR ET STILLE TOG

BREVVEKSLING MELLEM EN UNG SØNDERJYDE OG HANS HJEM

DE UNGES FORLAG · AARHUS

2. OPLAG

DER GAAR ET STILLE TOG

G/18 L 1405

AARHUS STIFTSBOGTRYKKERI

DER GAAR ET STILLE TOG

BREVVEKSLING MELLEM EN UNG
SØNDERJYDE OG HANS HJEM

UDGIVET

AF

CARL HORNBECH

OMSLAGET TEGNET AF AAGE JØRGENSEN

4. TUSINDE

I HOVEDKOMMISSION:
D. LOHSE — KØBENHAVN
1917

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

»Naar I faar dette Kort, kære Forældre, er jeg langt borte — i Rusland eller i Frankrig, og i lang Tid kan jeg da ikke skrive til Eder, men skulde end dette blive min sidste Hilsen, saa ses vi dog igen histoppe, hvor der ingen Sorg er!«

Saadan lød det Afskedskort, som en ung Sønderjyde sendte sit Hjem, da Krigen brød ud. Han var en kæk, ung Mand og en dygtig Soldat, han ejede et fint og barnligt Sind, som hang ved Hjemmet og de kære derhjemme.

Paa Lazarettet i Slesvig lukkede han sine Øjne, et af de mange dyre, tunge Ofre dernede fra! Hans Breve til Hjemmet og Hjemmets Breve til ham har jeg faaet Lov til at udsende — gennem dem ser vi ind i en lykkelig Familiekreds, som Krigen med haard Haand brød itu.

Det har af mange Grunde været et svært Arbejde at gennemgaa disse Breve, meget maatte udskydes af nærliggende Aarsager — baade ydre og indre — derved er der ofte kommet Huller i Fremstillingen.

Men alligevel — mon ikke de Breve, som det føl-

gende vil bringe, giver tilstrækkeligt Indtryk af en god Søn og et godt Hjem, men først og sidst af en god Gud, som det er en Lykke at tjene ogsaa i de mørkeste Timer!

St. Michaelis Præstegaard.
Fredericia, Juli 1917.

CARL HORNBECH

FOR DE SAAREDE
(1871).

Der gaar et stille Tog
igennem Kampens Bulder
med Bøn paa alle Sprog,
det bøjer mod den faldne ned
med Korset paa sin Skulder,
med Bud fra Hjem og Fred.

Det findes d e r ej kun,
hvor Kampens Vunde bløder,
men paa al Verdens Rund.
Det er al Verdens Kærlighed
af ædle, gode Hjerter,
som stille knæler ned.

Det er Arbejdets Sky
for Krigens Mord og Hærgning,
der be'r om Fred og Ly,
det er hver lidende paa Jord,
som kender Nød og Kummer,
der sukker for sin Bro'r.

Det er hvert Smertestøn
af saarede og syge,
det er den kristnes Bøn,
det er forladtes blege Raab,
det er den krænk'tes Klage,
den dræbtes sidste Haab. —

En Bønnens Regnbuebro
op gennem Verdens Uvejr
i Skin af Kristi Tro:
at over Lidenskabens Nød
maa Kærlighed faa sejre,
thi saa H a n s Løfte lød.

Bjørnstjerne Bjørnson.

SØNNENS BREVE TIL HJEMMET

Thorn, d. 29. Januar 1914.

— Tak for det store Brev, som jeg var saa glad for. Jeg modtog Brevet i Gaar, Onsdag Eftermiddag, mens jeg var paa Staldvagt, og jeg har læst det flere Gange i Nattens Løb. Jeg skal forklare, hvordan det er gaaet til med min Bibel. Først maa jeg dog bemærke, at jeg ikke paa nogen Maade har forsømt min Pligt ved at læse i den. En Aften sagde vor Stue-Underofficer til mig, om jeg ikke vidste, at det var forbudt at have en saadan i et fremmed Sprog, og at han forlangte, at jeg skulde sende den hjem. Et Par Dage efter spurgte han, om den var væk, og i det samme kom vor Feldwebel ind, han sagde ogsaa, at jeg skulde sende den hjem, hvis jeg ikke vilde risikere at blive straffet, naar der kom en Officer og holdt Skabsrevision. Saa sendte jeg den af Sted. Det er et Savn for mig, og det er ikke det samme Udbytte, naar jeg læser i den tyske Bibel. Jeg beder dog om, at I ikke gør noget ud af Sagen, for selv om I muligvis vandt Sagen, saa vilde det være forbi med mig her, da enhver af mine Foresatte vilde gøre sit til at gøre Livet surt for mig, og det kan let lade sig gøre for dem, uden at de derved

Stand til at skrive; maaske er dette ogsaa min sidste Hilsen; om saa er — jeg skriver det nok en Gang — vi ses igen deroppe, hvor der ingen Sorger er mere! En Hilsen til alle jer kære! . . . .

Insterburg, d. 19. August 1914.

— Ja, nu gaar det ind i Slagets Tummel, og jeg véd ikke, om jeg kommer levende ud af Ilden igen. Det er heller ikke saa slemt; det gør mig mere ondt for de mange Mennesker, som maa dø uden Jesus, fordi de endog i denne alvorsfulde Tid intet har villet have med ham at gøre. Tænk kun paa dette: at v i ses igen deroppe, hvor der ingen Sorg eller Krig er mere. Mit Hjerte hviler i Jesus, og naar han er hos mig, kan jo intet ske mig, uden han tillader det . . . . Heftig Kanontorden!

P. S. Svære Timer; Jesus er hos mig! Jesus er her hele Tiden, Naade alt sammen.

D. 1. Septbr. 1914.

— Jeg takker jer mest for Ordet fra Ps. 91; Jesus har bevaret mig og vil ogsaa fremdeles bevare mig. Kunde jeg blot tro ham bedre; men min Tro er saa svag. Jeg mærker, at I beder for mig, og jeg takker Eder for det . . . .

D. 6. Septbr. 1914.

— Min inderligste Tak for det kære Brev, som jeg har faaet, og Tak for Kortet ogsaa. Med Sorg ser jeg, at I intet har hørt fra min Broder, men vi lægger Sagen i Guds Haand, han vil lede alt til det bedste . . . .

D. 11. Septbr. 1914.

— Nu har vi igen haft Kamp i tre Dage, og Russerne er i vild Flugt. Jeg er rask og munter, og vi bliver plejet godt. Jeg kan ikke takke Gud nok for hans Naade. Jeg takker Eder for Ordet fra Ps. 27; ja, det er Sandhed. Har I endnu intet hørt fra min Broder? Skriv rigtig ofte, hvordan det gaar Eder . . . .

D. 18. Septbr. 1914.

— Tak for Brevet og Kortet, som jeg fik for et Par Dage siden. Jeg læser dem om og om igen ved hver Rast vi har! Ja, jeg har været i det store, flere Dage lange Slag, som vi har haft fra 8.—14. Septbr., foruden et Par Fægtninger. Kun ét Sted gjorde Russerne haardnakket Modstand, og det saa svært ud for os, da Russerne havde en befæstet Stilling paa et Bjerg; men vi stormede Bjerget, understøttet af en bragende Ild fra v o r e Maskingeværer. Paa Steder laa Russerne døde den ene ved Siden af den anden, og saa de mange brændende Byer, som lyser uhyggeligt i Natten. — I spørger,

hvor vi sover. Ja, allevegne, i Lader, paa Marken, paa Vejen, under Vognene, i Halmstakke og i Skyttegrave. Men trods alt har jeg det bedste Helbred. Ofte gaar vi Natten igennem — saadan gik vi en Nat igennem en Skov, og paa én Gang stødte vi paa Russerne og fik en bragende Salve. Jeg gik og halvsov; men jeg skal love for, at jeg blev vaagen, og vi løb rundt imellem hverandre som vilde, da vi intet saa. Vi kom dog til Ro igen, da de andre løb, og da det blev lyst, angreb vi og fangede en Masse Russere og en Mængde Bagagevogne. Vi faar en god Forplejning, og Sult kender vi ikke; Penge faar vi ogsaa nok af, saa det er kun Strømper, det er galt med, og Fodtøjet maa for alting være i Orden . . . . Vi længes efter Freden nu, da det er Efteraar og Regn og Slud har indfundet sig, og i Rusland er Vejene saa slette, at vi næsten ikke kan komme frem. . . . Jeg er saa lykkelig over, at I beder for os her, og det mærker jeg ogsaa . . . .

D. 25. Septbr. 1914.

— Jeg takker jer for det kære Brev, som jeg fik; jeg er slet ikke værd, at det gaar mig saa godt; jeg kan ikke takke Gud nok for hans Naade. Han har ogsaa givet mig alle de kære Venner, der beder for mig . . . .

D. 3. Oktbr. 1914.

— Tak for Brevet af 25. Septbr. Jeg har ikke faaet det Brev om, at min Broder var saaret. Jeg har tænkt

meget paa, om dette maaske var den sidste Krig, og Tiden er kommen, at vor Herre Jesus vil tage alle sine Børn til sig. Lad os trøste hverandre med disse Ord, som Paulus siger, thi paa Jorden ses vi maaske ikke mere. Jeg kan ikke skrive, hvor jeg er; men hvor I hører noget om Hindenburgs Armé, der er jeg med. Lev vel, alle kære! Skriv ofte. Brevene faar jeg, men jeg kan ikke skrive hver Dag, da der ikke hver Dag afsendes Post . . . .

Polen, d. 6. Oktbr. 1914.

— Da jeg i Dag igen har lidt Tid, sender jeg jer atter en Hilsen fra det vide fjerne. Jeg har det godt, kun lider jeg af Gigt i Benene, men det gaar nok over, naar Regnen holder op. Nu har jeg i 9 Uger ikke været af Klæderne, og jeg længes efter igen at sove i en Seng. Jeg er ved godt Mod, og jeg prøver paa at lære dette: »Din Vilje ske!« Jeg er saa vis paa, at det bliver herligt at mødes i Himlen; dog, maaske giver Jesus os Lov at mødes hernede! Vi har ingen Præst og ingen Gudstjeneste . . . .

I Skyttegravene, d. 16. Oktbr. 1914.

— Jeg sender jer igen i Dag en Hilsen. Jeg er endnu rask og munter. Vi haaber jo alle, at Freden snart maa komme. Vi havde for nogle Dage siden et stort Slag; en god Kammerat af mig blev skudt og to

andre haardt saarede. Ja, det var en svær Dag. Vi begravede vor Ven i Skoven, og et simpelt Trækors med en Krans af Egeløv viser Stedet, hvor han hviler. Jeg har nu meget længe ikke hørt fra jer, men jeg haaber, at alt er vel, og at I ingen urolige Tanker gør jer for min Skyld. Vi ses jo igen, alle I kære, her eller der! . . . .

D. 19. Oktbr. 1914.

— Jeg sender Eder i Dag igen en Hilsen. Jeg er rask og har ingen Nød. Gud har i sin Naade flere Gange underfuldt bevaret mig. O, om jeg dog blot altid kunde være ganske stille for hans Ansigt, stille som et lille Barn, der holder sin Fader i Haanden! Ak, jeg er det ikke værd, det mærker jeg ofte, naar Synden ret faar Magt over mig; naar vil dog denne Elendighed faa Ende og Fred atter komme til Jord? Vil vi til Julen kunne synge »Fred paa Jorden«? Det give Gud os i sin Naade! Jeg har nu siden 25. Septbr. ikke hørt fra Eder; skriv dog snart. Og saa paa Gensyn, alle I kære, her nede eller der oppe! . . . .

Polen, d. 5. Novbr. 1914.

— Jeg sender jer en Hilsen igen her fra det fjerne. I spørger, om jeg kan købe noget her? Nej, her er kun Elendighed og Fattigdom. Penge faar vi nok af, men der er jo intet at købe . . . . Det begynder jo nu at blive

koldt og Vinter; men min Bøn er stadig, at der maa blive Fred paa Jord, og ikke nok kan jeg takke Gud for hver Dag, vi har Fred og ikke Slag. Skriv saa tit I kan, jeg er saa glad for hver en Hilsen fra mit kære Hjem . . . . Hils alle Venner og sig dem Tak for Forbønnen!

Lodz, d. 26. Novbr. 1914.

— Efter mange Dage sender jeg jer igen en Hilsen her fra det fjerne. Jeg er rask, og det gaar jo godt. Gud er en Hjælp i Angsten; blot jeg dog kunde tro ham af hele mit Hjerte. Nu er det snart Jul, og blot vi dog kunde faa Fred paa Jorden til den Tid. Gid dog Herren vilde give Fred paa Jord! . . . .

D. 29. Novbr. 1914.

— I Dag har jeg faaet Tid efter i 14 Dages Slag næsten Dag og Nat ofte at have været i Fare for at komme i Fangenskab. Ak, de mange af Kammeraterne, so mer faldne. Min Ven A. W. er saaret og borte; jeg er ene med Gud, og hans Styrkes Vælde er større end Granaternes og Kuglernes Vælde. Jeg har flere Gange bøjet mine Knæ i Skyttegraven og tigget om Hjælp, og jeg har hver Gang faaet den. Tak for de kære Kort af 8. og 11. ds. . . . . I skriver, at I har Tag over Hovedet, aa, hvor godt, at I bor i en fredelig Egn, hvor ingen Granater kommer hen. Vi har her Vinter med Frost

og Sne, og det er koldt at ligge i Skyttegravene om Natten, men jeg er sund og rask og lider ikke Nød, kun lider vi alle af Længsel efter Freden, ogsaa Russerne. Vi taler ofte med de Fanger, vi gør. De har ingen Lyst mere, siger de, og faar ikke noget at spise, som vi dog gør. Vi taler kun med hinanden om Hjemmene, vore kære Hjem i det fjerne, naar vi ligger i Skyttegravene og udmaler os Glæden over at se de kære igen, men vi maa jo altid tilføje: om vi kommer herfra m e d L i v e t. Min Bøn er stadig, at Gud dog ikke mere vil ihukomme vore Synder, men give os Freden, for vi bliver jo alle saa trætte og slappe. Hold bare Modet oppe derhjemme, saa skal det nok gaa altsammen, og vi ses jo da igen, ikke sandt, her nede eller hist i Himlen . . . .

Polen, d. 1. Decbr. 1914.

— Jeg er endnu rask og sund og maa hver Aften og Morgen takke Gud, fordi hans Styrkes Vælde er større end Granaternes Vælde, — nu gaar vi jo i Fare, hvor vi gaar, kan vi sige med Sandhed. Det er saa svært at være stille for Gud, naar det ser meget farligt ud, men Gud være evig lovet for sin Naade, at han bevarer mig paa Sjæl og Legeme. Det er Eders Bønners Skyld, at Gud holder sin Haand over mig, og I maa ogsaa alle hjælpe mig at sige Tak for alt . . . .

D. 2. Decbr. 1914.

— Ja, nu er der jo kun 3 Uger til Jul, og jeg udmalede mig den kære Fest derhjemme og sang stille for mig selv Julesalmer i Nat i Skyttegraven. Jeg var saa optaget deraf, at jeg knap hørte Flinternes Knalden og Kanonernes Torden (for om Natten bliver der næsten ført mere Krig end om Dagen). Men ak, denne Jul maa jeg jo vist fejre her i det fremmede, ja, maaske endda i Skyttegraven. Tiden bliver os lang i Skyttegraven, men vi indretter os, saa godt vi kan. Vi graver dybe Huller bag ved Skyttegravene og dækker dem med Jord og bærer Halm deri, og der ligger vi saa om Natten. Naar det bliver mørkt om Aftenen, bringer man os varm Mad fra Gullaschkanonen, og det er Dagens Lyspunkt, for et saadant Muldvarpeliv giver Appetit, kan I tro! Det værste er at holde Fødderne varme i dette Frostvejr, for vore Støvler har jo meget tynde Saaler nu; men det gaar nok altsammen. — En Morgen, mens det endnu var mørkt, stormede vor 1. Bataillon en lille By, som var fuld af Russere, og jagede dem ud, men det var dog et skrækkeligt Syn, da det var lyst, der laa ca. 150 Lig i Byen, paa Vejen, i Grøfter og paa Markerne, og saa de mange, mange letsaarede og haardtsaarede. En saadan Gru har aldrig fyldt mig, som da jeg saa de mange brave Karle ligge der blødende paa den frosne Jord, og det gamle Suk kom igen i mit Hjerte: »Herre, ihukom ikke mere vore Synder, men giv os Freden!« Dagen i Forvejen var vi ude paa en meget farlig Post, mn Gud holdt sin Haand over mig og os alle, men mere derom en anden Gang. Jeg véd ikke,

om jeg allerede nu maa ønske noget til Jul. Jeg vilde gerne have en elektrisk Lommelampe og saa en lille Lommebibel, dog nej, det er for meget, men Davids Salmer maa I sende; mit ny Testamente har jeg jo, men jeg savner Salmerne, og skriv saa Sangen op: »Jeg er saa glad hver Julekvæld« og send mig . . . .

Juleaften hjemme.

Jeg er saa glad hver Julkvæld,
thi da blev Jesus født,
da lyste Stjernen som en Sol,
og Engle sang saa sødt.

Det lille Barn i Bethlehem,
han var en Konge stor,
som kom fra Himlens høje Slot
ned til vor arme Jord.

Nu bor han vel i Himmerig,
han er Guds egen Søn,
men husker altid paa de Smaa
og hører deres Bøn.

Jeg er saa glad hver Julekvæld,
da synger vi hans Pris,
da aabner han for alle Smaa
sit søde Paradis.

Da tænder Moder alle Lys,
saa ingen Krog er mørk;
hun siger, Stjernen lyste saa
i hele Verdens Ørk.

Hun siger, at den lyser end
og slukkes aldrig ud,
og hvis den skinner paa min Vej,
da kommer jeg til Gud.

Hun siger, at de Engle smaa,
de synge og i Dag
om Fred og Fryd paa Jorderig
og om Guds Velbehag.

O, gid jeg kunde synge saa,
da blev vist Jesus glad,
thi jeg jo ogsaa blev Gudsbarn
engang i Daabens Bad.

Jeg holder af vor Julekvæld
og af den Herre Krist,
og at han elsker mig igen,
det veed jeg ganske vist.

D. 6. Decbr. 1914.

— Tak for al den Kærlighed og Tilgivelse, som I har til mig; ingen er dog lykkeligere end jeg, og nu bliver det vist godt altsammen. Jeg véd ikke, om Kri-

gen har forandret mig, men alle mine Dage vil jeg være Barnet overfor Jer. Herren hjælpe mig, at jeg dog ikke skal overtræde det fjerde Bud, men glæde Jer hver Dag, saa længe Gud i sin Naade giver os at være sammen her paa Jord. Ikke nok kan jeg takke min Gud for det kære Hjem, jeg har, som nu staar for mig som en eneste skøn Drøm . . . Endelig efter 4 Ugers haard Kamp trak Russerne sig tilbage, og vi holdt vort Indtog i Lodz. Over hele Linien gaar det fremad, og hvem véd, hvor snart det er Ende. Gud hører jo sine Børns Bønner, og maaske giver han os snart Freden igen; o, da vil vi love og prise ham. Jeg kan ikke sige, hvor glad jeg var for Eders Breve; jeg græd af Glæde, for jeg holder saa usigeligt meget af jer alle sammen! . . . Jeg er tit saa underlig tilmode, Krigen varer saa længe, og mon den faar Ende, eller er det den sidste store Krig? Hvis det er den sidste, saa skulde det jo være en Trøst for os: »da opløfter Eders Hoveder, efterdi Eders Forløsning stunder til«, siger Jesus jo, og saa kan det jo da ikke være saa slemt, naar han, vor kære Frelser, siger saadan. Lad os da se opad og prøve paa at være stille overfor alt det meget tunge, som vor Gud sender, han give os Kraften, ellers er det os næppe muligt at bære det! . . . .

D. 14. Decbr. 1914.

— Jeg ønsker jer alle en glædelig og velsignet Julefest — Julens Herre glæde hvert eneste Hjerte med sin dybe Fred! Juleaften, om jeg fejrer den her paa Jord, vil jeg tænke jer siddende glade ved Juletræet alle, alle-

sammen, for I har jo intet at være bedrøvet over . . . Efter flere Dages meget haardnakket Kamp har jeg igen en Dags Hvile og Lejlighed til at skrive et Par Ord. I den sidste haarde, men for os sejrrige Kamp maatte jeg igen se en af mine allerbedste Kammerater segne om, ramt af en fjendtlig Kugle igennem Hovedet. Han laa en Times Tid bevidstløs, og jeg sad ved Siden af ham og holdt hans Haand i min, men tale med ham kunde jeg ikke mere. Kraftig Karl med Mod i Brystet var han, og vi taltes ved om meget; og jeg holdt af ham. Vi begrov ham om Aftenen, og jeg pyntede hans Grav under Taarer saa godt jeg kunde. Hele Slagmarken laa den Dag besaaet med Lig og saarede. Jeg hjalp med at forbinde, saa meget jeg kunde. En haardt saaret Russer gav jeg noget at spise og varm Kaffe, for han havde ligget hele Natten haardt saaret under aaben Himmel. Han rakte mig Haanden og trykkede min og sagde noget, som jeg ikke forstod, men jeg tog det for et: »Gud velsigne dig, Kammerat!« og var usigelig glad for det Haandtryk.

I Førstningen skrev jeg nøje Dagbog, men siden havde jeg ikke Tid og tit ingen Lyst, jeg véd ikke Tal paa alle de Slag og Træfninger, jeg var med i . . . . Vi lider saa meget af Utøj, og Søvn kan vi ikke faa i Øjnene paa Grund af denne Plage . . . . Jeg ligger i aaben Lo og skriver dette i den værste Kanontorden, men det rører os ikke mere, saa vante er vi dertil . . . Hold alle Modet oppe, for »det kan si svot men blyw godt«; det har jeg erfaret . . . .

D. 14. Decbr. 1914.

— Tak for Brevene, som jeg fik og er usigelig glad for. Guds Naade er saa uendelig stor, og jeg er igen bleven bevaret igennem Farer . . . . Inderlig Tak, fordi I vil have Lys i Vinduet, naar jeg kommer, om Gud det vil . . . . Send mig endelig et Middel mod Utøj!!

Polen, d. 24. Decbr. 1914.

— Mine Tanker er hos jer i Dag, og jeg ønsker jer alle en velsignet Julefest med Jesus, og jeg véd, at han giver jer den. Jeg har ligget nogle Dage i et Feltlazaret, lidende af Influenza, men er nu rask igen og haaber at kunne gøre Tjeneste igen. Send mig for alting raa Salve mod Utøj, jeg kan næsten ikke faa Søvn i Øjnene for denne Plage! Med Ønsket om, at Jesus vil give hver en af os sin Fred fra Bethlehem, sendes jer alle de kærligste Hilsener.

D. 30. Decbr. 1914.

— Inderlig Tak for de kære Julebreve, som jeg har modtaget, og for Lygten, som lyser godt. Men allermest glad var jeg dog for »Jeg er saa glad hver Julekvæld«. Det var, som saa jeg Far staa oppe i Stuen og langsomt synge de kære Linier: »Saa tænder Moder alle Lys«, jeg syntes, jeg saa Mor sidde ved Træet med Taarer i Øjnene! Hvorfor? »O, gid jeg kunde synge saa, da blev

vist Jesus glad«; ja jeg kan knap holde Taarerne tilbage, men det gør ogsaa saa godt at kunde græde stille af Længsel efter at kunne sige ud af hele Hjertet de sidste to Linier:

»Men at han elsker mig igen,
det véd jeg ganske vist«.

. . . . Det kan til Tider gyse i mig, naar mine Kammerater falder en efter en, og Spørgsmaalet »naar er det din Tur?« kommer frem, men da lyder jo Ordet: »Endog alle eders Hovedhaar ere talte«, og det giver Ro i Hjertet. Gud lønne alle jer, I kære, som beder for mig, at intet er hændet mig, trods de mange Farer . . . Jeg længes jo efter Davids Ps. og efter Midlet mod Utøj.

Russ. Polen, d. 4. Januar.

— Inderlig Tak for 3 Pakker, jeg fik i Gaar med Smør, Pølse og saa de dejlige Kager og Pebernødder, so mmin egen lille Mor havde bagt; først saa jeg paa dem og Minder vældede frem — saa spiste jeg dem langsomt, og aldrig har noget Maaltid smagt mig som det i Aften i den russiske Stald, hvor vi laa, mens Snestormen rasede ude! — Tak, lille Mor, for al din Kærlighed! Saa laa der et Brev fra dig, kære Far, og jeg kan ikke holde Glædestaarer tilbage, mens jeg læser de to sidste Linier:
»der med hele min Skyld tør jeg mig kaste
reddet og tryg paa Forjættelsens Strand!«

Russ. Polen, d. 18. Jan. 1915.

— Kære Mor, du spørger, om Vandet løber ind i vor Jordhytte; ja, det gør det rigtignok, flere Gange har vi saa at sige ligget i Vand, og Hosten har taget mig igen! Jeg ligger nu i en Bondestue her tæt ved, lidende af Rheumatisme i Benene og Hofterne, men det gaar jo nok over igen. Om Natten har jeg Feber, og om Dagen fryser jeg. Det værste er, at Lægerne bryder sig ikke stort om os, men lader os ligge uden at undersøge os. En Kammerat af mig ligger ved Siden af mig, og ham har de ikke undersøgt, og jeg er sommetider bange for, at han skal dø, saa daarlig er han, dog jeg hjælper ham, saa godt jeg kan, og han er glad for at jeg er her, og jeg har jo ogsaa min Glæde af at hjælpe ham . . . . Lige modtaget en lille Pakke fra jer med Rullepølse og Leverpølse, det smager saa velsignet hjemligt! Gud lønne jer for al eders Kærlighed! aa, hvor er jeg lykkelig, at jeg har et saadant Hjem. Jeg ligger endnu med min Rheumatisme, og især er Nætterne slemme, men jeg er jo glad over, at jeg har Tag over Hovedet her i den strænge Vinter, som vi paa én Gang har faaet. Indpakningspapiret gav mig jo Julelæsestof og det gule omsyede Tøj et godt Lommetørklæde, ja som I ser forstaar vi at udnytte alt her. Med Utøjet gaar det noget bedre, for jeg har kogt og vasket det hele, og saa har vi nu faaet udleveret Midler mod de smaa Bæster. Vort Tøj er jo noget tyndt og hullet nu, men naar vi bare har godt varmt Undertøj, saa gør det jo ikke noget, og saa forøvrigt er det jo nu snart Foraar, og saa bliver det jo varmt igen . . . . Nu er det jo

½ Aar siden vi drog i Felten, og vi, som er tilbage af de første, længes jo meget efter Slut med Krigen, og det hele staar jo i den almægtige Guds Hænder, og han give os alle at ville »H a n s V i l l i e !« Saa ønsker jeg jer til Slut af hele mit Hjerte »Gud velsigne jer, kære Far og Mor«, og give, at vi maa have jer mange Aar endnu.

Polen, d. 26. Jan. 1915.

— Jeg sender jer en Hilsen fra det Krigslazaret, hvor jeg ligger lidende af Ischias i venstre Ben. I Morgen bliver jeg sendt til Tyskland i et Lazaret, hvorhen véd jeg ikke, men jeg skal nok sende Adr. Vi bliver fortrinlig plejet, og jeg har det jo godt.

Lauchhammer, d. 29. Jan. 1915.

— Da jeg jo har megen Tid, vil jeg skrive et Brev med nøjere Besked om, hvordan det er gaaet mig i den sidste Tid. Det var jo meget regnfuldt i den sidste Tid, og vi stod stadig med vaade Klæder og Fødderne i Vand i Skyttegraven, og man kan jo ikke udholde at staa paa ét Sted en hel Nat eller Dag, men naar vi var trætte, lagde vi os simpelthen, og naar den ene Side var vaad, saa vendte vi os en Gang til. Naa, jeg fik Smerter i Benene og Hovedpine, og jeg kunde meget daarlig gaa, og saa meldte jeg mig hos Stabslægen; han skældte naturligvis ud, men lod mig dog ligge i en Bondestue nogle Dage. Det blev ikke bedre, og jeg blev saa sendt

paa et Krigslazaret med Banen. Her blev vi vasket og badet, og vort Tøj blev renset for Utøj og vi kom for første Gang efter ½ Aars Forløb i en rigtig Seng, og det var jo en Herlighed for mig, selv om jeg ikke kunde sove for Smerter. Den næste Dag blev jeg undersøgt, og Lægen sagde straks: den Mand kan vi ikke behandle her, ham sender vi hjem til Tyskland. Jeg kom saa i et Ambulancetog med lutter røde Kors paa, og man kørte saa med os 2 Dage og Nætter, og nu er jeg her paa et Lazaret i en smuk lille By i Prov. Sachsen. Vi bliver her fortrinlig plejet og har det ganske udmærket. Hvordan de vil behandle mine Ben, véd jeg ikke, men Hovedsagen er jo, at jeg kan gaa rigtig igen. Her er elektrisk Lys og Centralvarme, og vi har dejlige hvide Senge at sove i, men jeg kan ikke sove endnu og føler mig saa forfærdelig træt, men det bliver jo nok bedre.

Lauchhammer, d. 1. Febr. 1915.

— Jeg sender jer en Hilsen herfra igen. Jeg har det allerede lidt bedre, og Smerterne har taget af. Jeg haaber snart at blive rask igen. Hvis I ikke har sendt Selerne endnu, saa beder jeg jer om at vedlægge et af de smaa Hefter med Davids Salmer . . . .

Luchhammer, d. 6. Febr. 1915.

— Ja, Gud være lovet og takket, fordi min kære Broder er i Live. Ser vi ikke her igen, at Gud hører sine

Børns Bønner, og han vil ogsaa give, at vor kære Broder kan overstaa alle de Savn, han maa lide derude i Orkanen .... Jeg er nu oven Senge, og det er jo dog blevet saadan, at jeg kan gaa igen, men Smerterne i Knæet vil ikke gaa bort, saa det er jo muligt, at jeg kommer hjem nogle Dage, naar jeg er bleven bedre igen. Dagene er saa lange her, da vi jo lever ganske afsluttet fra vore Omgivelser. De fleste af mine Kammerater her er jo kun letsaarede og laver et værre Spektakel og fører en ugudelig og usædelig Tale, — noget, de aldrig gjorde, naar vi laa for Fjenden derovre i Rusland. — Ak, vidste de dog blot, hvorfor denne skrækkelige Krig er kommen, og vidste de dog blot den eneste Maade, hvorpaa vi kan faa en Ende paa Krigen! Jeg maa tænke paa Jeremias' Klageraab: »For v o r e Misgerningers Skyld, Herre«. — I Aftes, da mine Kammerater førte slibrig Tale her paa Stuen, gik jeg ud, og saa ønskede jeg: gid de laa ude under den blaa, stjernebesaaede Himmel i Skyttegraven derovre i Rusland. — Det, der smerter mest, er, naar man siger dem, hvorfor Krigen er kommen; ingen tror det, nej, de ler bare deraf, og saadan gaar de saa i Døden. — Hvor har dog Djævelen sit Bytte fast omklamret! Gud lader sig ikke spotte! — Vi havde en Sergent, han sagde til en Kammerat en Aften, da vi laa i en Lade, hvor vi havde Nattekvarter: »Jeg har moret mig nok og kan rolig gaa til Djævelen«. Ikke længe derefter laa han paa Slagmarken med et Skud i Hjertet. Han havde faaet sit Ønske opfyldt! . . .

Lauchhammer, d. 9. Febr. 1915.

— Jeg tror knap, at man herfra sender mig til Fronten igen, jeg kommer sikkert i en eller anden Garnison og maa der gøre Tjeneste, saa I har jo ingen Grund til at være ængstelige for min Skyld. Jeg vilde meget gerne have, om du, kære Far, kunde besøge mig her, men det er jo en lang og besværlig Rejse, og den vil koste mellem 30—40 Mark. Naar jeg er bleven noget bedre her, kan jeg sikkert komme hjem paa Rekreation, da jeg alligevel ikke foreløbig kan gøre Tjeneste i Garnisonen. Jeg har jo gratis Rejse hjem og, hvad det vigtigste er, jeg vilde dog saa gerne s e m i t k æ r e· H j e m i g e n o g t a l e m e d j e r a l l e i g e n. Bortrejsen vil blive svær; dog, hvorfor, I kære? Vi ved jo da, i hvis Haand jeg staar, og hvor underfuldt han, vor kære Frelser, har bevaret mig det sidste halve Aar . . . Ja, Krigen vil jo sikkert vare længe endnu; men Freden kommer nok omsider, naar Guds Time er; det vil vi holde fast ved! . . . .

Lauchhammer, d. 12. Febr. 1915.

— Lad os kun tage det ganske stille, da jeg foreløbig maa blive her, indtil jeg er bleven rask, og det gaar desværre meget langsomt. Mine Kammerater gaar hver Dag ud at spadsere, og jeg maa være ene tilbage. Jeg faar varme Bade og bliver masseret o. s. v., og det vilde jeg jo ikke kunne faa hjemme. Jeg maa jo øve mig i at være taalmodig og stille. Jeg kan ikke faa

Søvn endnu, og jeg føler mig saa træt, saa træt, men jeg faar nok min Kraft igen, naar jeg blot kommer i frisk Luft. Jeg kan ikke flyttes til et andet Lazaret, og her bliver jeg jo udmærket behandlet . . . .

Lauchhammer, d. 17. Febr. 1915.

— Lige nu modtog jeg jert Brev. Det kan jeg jo knap læse mig mæt i, især de to, som har været i Felten. Ja, jeg tænker her tit paa, hvor stort det Under er, at aldrig nogen Kugle traf mig, hvilket jo er en stor Sjældenhed; men alle jeres Bønner har været Panseret mod Kuglerne. Hjælp mig at sige Tak for, at jeg er bleven bevaret! — Jeg kan ikke sige, at det er bleven værre med mig. Jeg har været ude at gaa et Par Gange, men det gaar ikke godt, Benet er saa dødt; men jeg kan da strække det . . . Med Brystet er der ikke noget i Vejen. Jeg er rask og stærk og har en glubende Appetit, som jeg knap kan faa tilfredsstillet her. Rundstykker og Cigarer er ikke noget for Krigsfolk; det er de fleste her enige med mig i . . . Bare min stakkels Broder ikke lider Nød derude i Sibirien! Dog nej, Guds Engel sørger nok for, at en og anden er ham god . . . Tiden er mig meget lang her, og jeg længes efter at komme bort igen ud i den friske Natur. Mine Kammerater her laver jo et forfærdeligt Sjov og fører usædelig Tale. Det er med dem som en Kammerat, jeg havde: Naar vi var udenfor Fare, saa førte han skiden Tale, men jeg har ogsaa set ham ligge paa Ansigtet i Skyttegraven, naar Granaterne øvede deres frygtelige Hær-

værk, og vi blev oversaaede med Jord og Sten, og saa raabte han til Gud om Hjælp! — Lille Hans skal have saa mange, mange Tak for det lille Hefte, som jeg stedse vil bruge i Eftertiden. I Dag faar jeg jo Ordet fra Jak. 1,12 om at være tro indtil Døden o. s. v. — en herlig Forjættelse for en Kriger!

Det begynder jo at blive Foraar derude, og tit staar jeg ved Vinduet her og længes saa forfærdelig efter at tage fat paa ærligt Arbejde, og knap kan jeg holde Taarerne tilbage. Mon der bliver Fred igen? — det ser jo næsten ikke ud til, at Folkene vil Freden mere! — I ved ikke, hvor en Sætning, som staar i Brevet — 27. Jan. — kan røre mig. Der staar, at »lille Hans sidder og spiller Dam med sin Broder, mens jeg skriver dette«. Det er, som ser jeg dem saa fredelig sidde ved Køkkenbordet og spille Dam, og en usigelig Længsel kommer over mig, som nu i 1½ Aar er vant til det krigsmæssige, efter saadan at sidde fredelig hos jer derhjemme; men maaske bliver det først virkelig, naar vi kan sidde sammen derhjemme i Himlen, hvor alt det krigsmæssige er forsvundet, og alt er Renhed og Fred. O, hvilken Naade at komme der for en Synder som mig!

Jeg vilde jo gerne have været hjemme til Festen den 27. ds., men det er vist ikke muligt . . . .

NB. Jeg kunde godt lide, om en Pølse kunde blive saa lang, at en Ende kunde naa her til mig; den skulde være velkommen, kære Mor . . . .

Lauchhammer, d. 25. Febr. 1915.

— Tak for den rare Pakke, som jeg fik i Gaar; det smager saa hjemligt, og jeg skal nok holde Hus med det, saadan at jeg længe har Glæde deraf.

Saa ønsker jeg jer Guds Velsignelse paa Eders 25-Aars Dag og beder Gud om, at vi maa beholde jer endnu mange Aar hernede. Hvor gerne var jeg ikke hjemme hos jer den Dag, for det er jo da alligevel en Festdag og en Glædens Dag for os alle; men Krigen lægger saa megen (vist for megen) Beslag paa vore Tanker, og en stor Del gælder jo min kære Broder derude i Sibirien. Jeg ønskede af mit hele Hjerte, at jeg kunde have givet ham den Pakke, som jeg fik i Aftes, han maa sikkert leve af tørt Brød og The ligesom de russiske Soldater. Ved I forøvrigt, at d e t e r t i l l a d e l i g t a t s e n d e P a k k e r t i l K r i g s f a n g e r i R u s l a n d ? Der er nu imidlertid mange Ting, som for Toldens Skyld ikke kan sendes, men jeg ved ganske bestemt, at S v i n e f e d t m a a s e n d e s, hvorimod i k k e Svineflæsk . . . Jeg tror ikke, at Broder har det saa svært. Gud kan jo ligesaa sikkert være ham nær, som han var mig nær derovre i Polen, og det er da vor Bøn. Jeg sender jer saa en Hilsen med Ordet fra Fil. 3,14: »Men et gør jeg: glemmende, hvad der er bagved, men rækkende efter det, som er foran, jager jeg mod Maalet, til den Sejerspris, hvortil Gud fra det høje kaldte os i Jesus Kristus«.

Lauchhammer, d. 3. Marts 1915.

— Tak for det længe ventede Brev, som jeg modtog i Dag. Jeg blev meget glad over, at I dog havde

haft Fest den 27de; jeg kunde ikke tænke mig det anderledes. Jeg gik en Tur om Eftermiddagen og glædede mig over det smukke Vejr, som I havde . . . . Tiden bliver mig saa forfærdelig lang her, og jeg længes efter at kunne arbejde igen eller ogsaa blive rask og komme i Tjenesten igen. Bare jeg dog var noget nærmere hjemme, saa jeg i det mindste en Gang imellem kunde tale med kendte Mennesker. I kan nok forstaa, at det ikke er noget for mig, som ellers er stærk og kraftig, saadan at gaa uvirksom omkring den ene Uge efter den anden . . . . Hvordan gaar det med Haven derhjemme? Mon det ikke vilde være klogt at saa megen Kaal og mange Gulerødder og lægge mange Kartofler, især da det med Tiden kan blive meget knapt med Kødvarerne. Gid jeg kunde være derhjemme og passe alle disse Ting . . . . I Gaar har jeg spist det sidste af de dejlige Pølser, som I sendte mig. Nu kan det jo snart blive Paaske, og hvis Ansøgningen lykkes, kan jeg maaske komme hjem og spise Paaskeæg, om Gud vil det saa . . . . Jeg er saa glad for det lille Julehefte, som I sendte mig, mest fordi det slet ikke taler om Krig, men kun om Fred og Fred igen . . . . Har I begge Hestene endnu, for dem kan I da ikke undvære. For der kommer vel ingen »Ruskis« op til jer paa Arbejde? Det er ellers kraftige Karle; jeg vil lige nævne et Eksempel: Efter et kort Slag, som vi havde i December, saa jeg tæt ved os tre Russere, som laa paa Jorden, og den ene vinkede stadigvæk med en Lap. Jeg løb derhen. Den ene var død, og den anden døde, mens jeg vilde forbinde ham, og den tredie, som havde vinket, havde faaet det ene Ben slaaet af af en Granat. Jeg vilde for-

binde ham, men han gjorde mig forstaaeligt, at Benet kunde jeg lade i Ro, naar jeg blot vilde give ham en Cigaret. Jeg sørgede for, at han fik den tændt, og saa smilede han og sagde Tak. Se, det kan man da kalde en Karl! . . . .

Lauchhammer, d. 11. Marts 1915.

— Hvordan Tiden gaar her — ja, vi staar op om Morgenen Kl. 6, og saa vasker vi Gulvet og gør Stuen ren for Støv o. s. v. Kl. 7 faar vi en Kop Kaffe og hver et Rundstykke til. Kl. 9½ faar vi hver et Stykke Rugkage med Fedt paa. Kl. 12 faar vi Middag (én Ret) og en Cigar eller en Cigaret. Fra 2—5 er Udgangstid, og den bliver jo meget benyttet. Jeg gaar for det meste en Tur i de omliggende Fyrreskove eller i Bjergværkerne. Kl. 5 faar vi saa igen et Rundstykke og Kaffe, og saa sover jeg en Timestid, og Kl. 6½ faar vi saa for det meste et Stykke Rugkage med et Stykke Pølse og en Kop Kakao — kogt i Vand. Om Aftenen læser eller skriver jeg, og Kl. 9 maa alle være i Køjen. Ja, saadan gaar den ene Dag efter den anden for os her, og hver Dag er meget lang. Nogle spiller Kort til Stadighed, andre slaas til Tidsfordriv. Jeg bor i Taarnværelset her, og oven over mig vajer det røde Kors i den hvide Grund! I Aftes kom der en Stær og sang og fløjtede saa smukt her udenfor mit Vindue — akkurat ligesom i Fredstid . . . .

Lauchhammer, d. 17. Marts 1915.

— Jeg har det godt her, men det bliver ikke bedre med mit Ben. Lægen har forsøgt alt muligt, og i Gaar lod det, som om han havde opgivet at faa Benet rask igen. Han vil stadig have mig til at gaa ind paa Narkosebehandlingen, men jeg tør det ikke. Nu ved jeg ikke, hvad man vil gøre med mig. Det er muligt, at man sender mig til Garnisonen som uhelbredet, og saa maa jeg der gøre Tjeneste saavidt som det gaar.

Lauchhammer, d. 13. April 1915.

— Sender Eder en Hilsen herfra og kan fortælle jer, at jeg kommer paa Orlov en af Dagene. Jeg glæder mig over at komme hjem og hilse paa jer. Gud velsigne de 14 Dage for os! . . . .

Graudenz, d. 9. Maj 1915.

— Da der intet Brev er fra jer endnu, vil jeg skrive et Par Ord igen. Jeg har det vedblivende godt her, Tjeneste har vi saa godt som ikke. Her er det meget varmt, og Træerne er grønne; jeg gaar hver Dag og glæder mig ved Naturen. Jeg arbejder lidt for vort Kompagni om Dagen, ellers gør jeg ingen Tjeneste. Vi ligger ca. 20 Mand paa én Stue, alle syge eller saarede, som er kommen fra Lazarettet. Vi er en 6—7 Mand fra M. G. 21, saa jeg er jo sammen med kendte

Folk. Mit Ben er det samme, og den slemme Hoste kan jeg ikke komme af med igen.

D. 19. Maj.

Tak for Brevet, som jeg fik i Dag, og som jeg har længtes saa meget efter. Jeg er glad over, at alt er vel derhjemme og at de Sager, som jeg har saaet, gror godt; jeg var saa glad og lykkelig som et Barn over at kunne gaa og saa derhjemme. Tak for Ordet fra Job 34.21. Nu kan jeg jo læse alle de Sprog, I sender mig, for jeg tog min hele Bibel med — jeg savnede saa meget Davids Salmer sidst jeg var her i Felten. Du har Ret, kære Fader, at der intet er, som man kan stole paa af det, som Menesker gør; der er intet andet tilovers end at blive Barn igen og kun stole paa vor Far i Himlen, for ham kan vi stole paa, det véd jeg ganske vist. Jeg er saa glad for de Breve, som jeg faar fra lille Hans, og tit tænker jeg, gid jeg var saa lille en Dreng — i n d v e n d i g mener jeg. Det ser jo saa underligt ud altsammen her i Verden i denne Tid, og vi kan intet forstaa, og det gør jo ikke noget — ét kan vi: vi kan lukke vor Bibel op og læse det kærlige Ord: »Søger først Guds Rige og hans Retfærdighed, saa skulle alle disse Ting tillægges Eder!« — Saa lad os ikke tabe Modet og ikke lade Hænderne synke, I kære derhjemme, for vi har en kærlig Fader i det høje, og der kommer en vidunderlig Tid for os alle igen, om ikke før saa hist i Himlen. Lad os hver Dag mødes for Guds Ansigt i Bøn, ikke mindst for vor kære Broder . . . . En velsignet Pinsefest ønsker jeg hver en i Hjemmet . . . .

Graudenz, d. 19. Maj 1915.

Kære lille Broder!

— Tak for dit Brev, som jeg fik i Gaar, og som jeg var meget glad for. Det er da godt, at det, som jeg har saaet, gror godt, og at dit Træ ogsaa gror godt, saa maa du . . . . jo passe at holde alting rent og holde Hønsene borte, saa at de ikke skraber noget op igen, men at alting staar smukt, naar jeg kommer hjem igen. Jeg vilde gerne have været hjemme hos jer nu i Pinsen og se den smukke grønne Skov og Haven og de kære Marker og Freja, men det gaar ikke nu, da den slemme Krig er kommen, men det bliver nok anderledes igen. Snart kommer vor Broder ogsaa nok hjem, og saa bliver der rigtignok Fest derhjemme, naar vi alle mødes igen. Jeg har din lille Bog for Soldater i Lommen, og den er jeg meget glad for. Jeg tænker hver Dag meget paa jer alle derhjemme, men mest om Søndagen, naar I gaar til Kirke, og jeg kan ikke komme med, men Jesus er jo ogsaa hos mig her i Graudenz, og saa er jo alting godt. Skriv nu snart til mig og fortæl, hvordan alting gaar derhjemme . . . .

Graudenz, d. 24. Maj 1915.

— Jeg sender jer i Dag igen en Hilsen herfra og meddeler jer, at jeg har faaet en Kammerat her, som er derhjemmefra (nemlig fra Hellevad) og hedder M. Jeg er meget glad for ham. I Gaar var vi ude i By-

skoven her, og der blev spillet saa smukt af et Blaa Kors Kapel. Vi laa og talte sammen om de mange kære Skovture, vi har været paa derhjemme, men som det nu er Slut med foreløbig. Jeg gør nu Tjeneste hver Dag, og det gaar jo nogenlunde . . . .

Graudenz, d. 31. Maj 1915.

— Tak for Brevet, Kort og den dejlige Pakke, som jeg har faaet i Dag . . . . Vi taler hver Dag næsten kun om Hjemmet med hinanden, og samme er vistnok stadig i vore Tanker. Tak, kære Mor, for Brevet, som var i Pakken, det var jeg glad for, for jeg var ogsaa bekymret for min Broder, men nu er jo vist alt godt igen, vor kære Far i Himlen har nok sørget for, at det gik saadan! . . . . Her er det ogsaa hver Dag meget varmt, og vi har ikke faaet Regn i mange Tider. I Morgen tager igen over 50 Mand af mine Kammerater i Felten . . . . jeg blev i sidste Øjeblik stillet tilbage, men vi er bleven skreven felttjenestdygtig, saa nu kommer Turen nok ogsaa snart til os. M. har været 2 Gange saaret og gaar nu ud for 3. Gang. Hans Far er i Belgien som Landstormmand. Vi holder sammen og gaar ogsaa ud sammen. Vi er ved godt Mod, og med Helbredet gaar det jo nok, ialtfald i Sommer. I Gaar (Søndag) laa vi hele Eftermiddagen i Skoven her og fortalte hinanden Træk fra Hjemmet, og I kan tro, at vi fik Enkelthederne med, saa udmaler vi os Fremtiden, om vi faar Lov til at komme hjem igen.

Og nu beder jeg jer om at huske min Ven i eders

Bønner — et Par Gange har han sagt til mig: »Du, Jens, det er saa underligt, for det staar for mig som om jeg skal falde denne Gang! — Han er en Kratfkarl og gaar ellers ikke og fantaserer. Naar han fik givet Gud sin Sjæl, saa var det vel heller ej det værste, om det virkelig skulde ske; og saa mødes vi i Bøn for ham for Guds Trone, I kære derhjemme . . . . Ordsprog. 1.33. Salme 144.7.

Graudenz, d. 6. Juni 1915.

— I Dag er det Søndag, og jeg sidder her paa vor Stue og tænker paa mit Hjem i det fjerne, jeg vil sende jer en Hilsen herfra. M. og de andre Kammerater sover Middagssøvn, saa jeg har god Ro til at skrive . . . . Jeg er saa glad over, at I har faaet Regn derhjemme og over at alt er saa yndig grønt. Jeg ser det hele for mig — den skønne Have med det grønne Lysthus, Hans, som lige er ved at jage et Par Høns ud. Søster . . . , kommer naturligvis cyklende hjem og gaar rundt og betragter Mark og Have og det, som jeg har saaet derhjemme . . . . Du skriver, kære Fader, at det maaske bliver Fred alligevel trods Italien, — det taler vi ogsaa stadig om her, og det er der jo ogsaa virkelig Udsigt til nu. Det vilde blive herligt at komme hjem hos jer, om det blev Fred nu . . . . Det maa have været haardt for min Broder, at han paa den Maade maatte skilles fra sin Kammerat og Landsmand. Jeg ved jo, hvor svært det var, da min Ven laa for mig med en Kugle igennem Hovedet, og han var ikke mere her hos mig. Vi maa nu gøre stram Tjeneste hver Dag, og

tit er det mig over Evne, og jeg har stærke Smerter i Benet, og den slemme Hoste gaar ikke bort, og hvor vi kommer hen, det ved vi ikke, men det kommer jo paa een Gang. Det skal nok gaa alt sammen, naar vi kommer ud igen; jeg er ked af at være her, for det er saa aandsfortærende, meget hellere gaar jeg hver Dag ude i Guds frie Natur, og Hans skærmende Haand vil ogsaa fremdeles være over mig, det ved jeg ganske vist. Jeg skal nok skrive til jer saa tit det er muligt, naar jeg igen kommer bort . . . . Jeg slutter saa Brevet med Ps. 34.8: »Herrens Engle lejrer sig trindt omkring dem, som f r y g t e ham, og f r i e r dem« . . . .

Graudenz, d. 11. Juni 1915.

— Jeg sender Eder en Hilsen herfra igen. Her er meget varmt og vi har endnu ingen Regn faaet. Jeg har faaet Kort fra H. B. i Karpaterne; han har det jo godt endnu og er med til at hjælpe de saarede — gid jeg kunde faa Lov til det, naar jeg kommer ud igen, det var jo det, jeg var mest glad for sidste Gang jeg var ude. I Dag gik igen en stor Transport ud herfra, alle smykkede med grønne Grene. Jeg har det godt, saa længe jeg er her i Garnisonen. Skriv mig saa snart igen, om hvordan det gaar med Mark og Have, saa snart igen, om hvordan det gaar med Mark og Have, Træerne jeg har plantet — jeg er saa glad for at høre derom . . . .

Graudenz, d. 14. Juni 1915.

— Jeg sender Eder i Dag igen en Hilsen herfra. Det er Søndag og meget varmt her, for vi har endnu ingen Regn faaet. Sandet flyver højt op i Skyerne i den stærke Blæst, som vi for det meste har her. Jeg har det rigtig godt her, og det kan træffe at vare længe, inden vi kommer bort herfra. Jeg er glad for alle de Kammerater, som jeg har her, de har alle været 1—2 Gange ved Fronten. Om Søndagen gaar vi i Skoven sammen eller en Tur langs Weichselfloden, og om Aftenen spiller en paa Violin, en paa Luth, en paa Harmonika o. s. fr., og vi har den konneste Koncert. De sidste otte Dage har jeg ingen Tjeneste gjort med, da jeg hver Dag har arbejdet for vor Feldwebel. Jeg længes meget efter at høre noget fra jer derhjemme . . . . Jeg kan nok tænke mig, at min Broder alt har lidt noget i den Kulde i Vinter . . . . I Gaar, da en Kammerat og jeg gik en Tur igennem Byen her, kom vi forbi et lille Kapel, og da vi begge længtes efter at faa en Times Ro for Sindet, saa gik vi ind. Det var et Metodistkapel . . . . I maa jo sætte jer ind i vore Omstændigheder her i saadan en stor død By. Taleren udlagde et Stykke af Johannes Aabenbaring, og sagde, at vi ikke har Lov til at vente saa bestemt at faa Fred igen, for saa længe Menneskene forlader sig paa deres Hære og anden Kraft — er Gud nødt til at anvende stadig større Straffe, at Menneskene maa indse, at han alene har Magten i Himlen og paa Jorden. Han sagde ogsaa, at det godt kan være, at vi faar fuldstændig Misvækst i Aar, naar Menneskene ikke vil tro Sandheden. Jeg

tænker sommetider paa, hvor godt, at Jørgen Gamborg alt er hjemme hos Gud, og at han bliver fri for at se, hvordan Uretfærdigheden faar Overhaand. I kære, vi maa lære at rive vort Hjerte bort fra alle jordiske Ting og kun at se opad, for nu er der intet, som er sikkert mere her . . . .

Graudenz, d. 18. Juni 1915.

— I Dag er det Søndag, og jeg sender jer igen et Par Ord. Jeg er endnu her og har det godt. Naar jeg kommer væk, ved jeg endnu ikke . . . . M. og jeg gik i Formiddags en Tur i Skoven — her er saa tørt nu, at Træer og Buske begynder at visne — mon en Misvækst skal til for at faa en Ende paa den frygtelige Krig, som fortærer alt det gode? Eller mon det nu skal gaa i Opfyldelse, hvad der staar i Esajas 13.11 o. s. v. Blot jeg dog ikke var saa ene her, bare der dog var en, som var en ærlig Jesu Discipel, saa vi kunde tale sammen og styrke hinanden. Jeg kan sommetider blive overfalden af en saadan Tørhed og Liggyldighed, at jeg intet ænser af det, som foregaar omkring mig, og saa er det saa svært at faa Bibelen frem, skønt jeg dér hver Gang faar Kraft og Styrke og bliver ung og glad igen som før.

D. 22. Juni.

— Ja, nu er det flere Dage siden, at jeg begyndte paa dette Brev, og jeg har stadig ventet efter et Brev fra jer, men hver Gang Posten kom, blev jeg skuffet.

Dog beder jeg jer om at skrive, saa snart I faar dette, saadan at jeg kan vide, hvordan det gaar jer derhjemme. Jeg ved nok, at jeg ikke kan faa noget rigtigt Brev skrevet i Dag, for jeg føler mig saa træt, og Dagene snegler sig saa langsomt hen. En stor Glæde er det for mig, hver Gang jeg faar et Brev, især naar Mor ogsaa skriver lidt . . . . Det gaar nok meget haardt til inde i Galizien, og nu er Lemberg ogsaa falden og Russerne omtrent jaget ud af Galizien, men det kan vel ikke bidrage noget til, at der kan blive Fred paa Jord igen. Om dog Mennesekene kunde lære at give Gud Æren, saa blev der jo nok Fred paa Jord igen. Ja nu slutter jeg Brevet i Dag og beder Gud om at bevare os allesammen, ogsaa vor kære Broder i Sibirien, saadan at vi alle maa mødes igen . . . .

Graudenz, d. 25. Juni 1915.

— . . . . Mon det nu skal være saa slemt at faa Lov at komme hjem til Herren? Det kommer vi jo da, saa sandt vi lægger alt i Guds Haand og vil høre ham til. Jeg ved jo nok, hvordan at vort Kød krymper sig, naar Døden lurer, og man maa staa Ansigt til Ansigt med den. Vi maa jo nu — som aldrig før — huske paa, at vor kære Frelser sagde engang: »mon Menneskesønnen vil finde Troen paa Jorden, naar han kommer«!! Moster sendte mig et Expl. af Ungdomsbladet, og der var paa første Side et lille Digt med Omkvædet »Blot salig, o Jesus«!, og det lille Digt greb mit Hjerte, for det er saa at sige min egen Oplevelse fra Felten,

og saadan er det, I kære derhjemme — det kan komme saa forfærdeligt tungt for os, men det kan alt bæres; naar blot »salig, o Jesus«, det vil min Broder ogsaa nok sande, naar vi træffes igen. I maa for alting ikke tabe Modet, I kære alle derhjemme, det skal nok gaa altsammen . . . . du, kære Mor, maa heller ikke tænke saa meget paa os, men blive rask og sund igen, det er min Bøn til Fader i det høje. Skriv snart et Brev igen og skjul intet, men fortæl mig nøje, hvordan alt gaar derhjemme i den kære Skov . . . . NB. Jeg er bleven Tjener hos en Officersaspirant.

Graudenz, d. 28. Juni 1915.

— Sender jer en Hilsen herfra igen, naar I modtager den, saa er jeg ikke mere i Graudenz, men i Berlin (Døberitz), hvor vi vist bliver en 4 Uger højst til videre Uddannelse, og saa gaar det i Felten igen, men mest ked er jeg af, at jeg maa gaa helt alene med en hel Flok Rekrutter . . . . Nu gaar jeg ene ud igen, dog nej, Gud er med mig. Nærmere i Morgen . . . .

Døberitz, d. 4. Juli 1915.

— Det er Søndag Morgen — Træerne staar saa friske og grønne og Fuglene synger saa kønt, som om de vilde fortælle os meget glædeligt — gid det var saa. Vi har faaet Regn i sidste Uge, saa Luften er saa ren og frisk, gid jeg i Dag kunde have gaaet rundt i den

kære Have derhjemme og besè de kønne Roser, Rabarber, Hindbær og Lysthuset og saa køre med jer til Guds Hus paa de kendte Veje, dog nej, jeg maa jage slige Fantasier paa Flugt og være glad for den Plads, som nu er givet mig at leve paa. Og Gud være lovet, at jeg kan det — Guds Fred er ogsaa her i Døberitz! Jeg er mere glad for at være her end i Graudenz. Kosten er god her, og Tjenesten er meget interessant. Jeg bliver her nemlig uddannet til Felttelefonist . . . . det er jeg glad for, da jeg ikke er saa stærk mere, men jeg taber Vejret, naar jeg skal løbe med de tunge Kasser eller Geværet. Vi bor her kun et Par Mil fra Berlin og mange af mine Kammerater er i Dag kørt derind paa Orlov. Jeg har tænkt paa at køre derind næste Søndag . . . . hvis nogle Bekendte for Tiden er i Berlin, saa maa I endelig sende mig deres Adresse, saadan at jeg kan besøge dem, da det jo er en stor Glæde for mig at træffe sammen med Bekendte derhjemmefra . . . . Jeg er mest ked af, at min Ven M. ikke kom med, saa at jeg denne Gang maa gaa ud med lutter fremmede. Naar vi kommer ud, ved vi endnu ikke noget om, og det er maaske ogsaa det bedste, at vi ikke ved det. Her er alting meget dyrt, f. Expl. et Pd. Margarine koster 1,50 Mk. o. s. v. Brødet er meget godt her, og vi faar en god Middag hver Dag. Vi har alle faaet helt nyt graat Tøj, nye Støvler og Sko, Mantel og meget mere. Jeg længes meget efter at høre, hvordan det gaar derhjemme, og I maa endelig fortælle mig alting, hvordan I har det, og hvordan det ser ud paa Mark og i Have . . . .

Døberitz, d. 10. Juli 1915.

— Tak for de to kære Breve og de mange Herligheder, som jeg har modtaget i tre Pakker. Alt var i udmærket Stand, skønt den ene Pakke først har været i Graudenz. Jeg fik tillige et langt Brev fra Søster, som jeg ogsaa var meget glad for. Her er meget varmt, og Solen brænder fra en skyfri Himmel; vi har megen Tjeneste, men den er til Gengæld meget interessant. Jeg er Fører for en Trup paa 8 Mand, som alle er meget dygtige og flinke, og dem gaar jeg saa i Felten med. Jeg mærker hver Dag, at jeg har Jesus med mig, og naar der er noget, som jeg ikke rigtig kan forstaa, og jeg synes, at det er for svært for mig, saa faar jeg altid Hjælp . . . . At alt gaar saa godt, mon det ikke er, fordi I beder for mig derhjemme? Tak, kære Mor, for de Ord, som jeg fik, dem var jeg især glad for, og nu gaar jeg tryg med Gud, selv om der skal komme svære Dage; men vi maa for alting huske paa, at Gud har alle Traade i sin Haand, og jeg bliver mere og mere overbevist om, at Krigen er kommen for »v o r e S y n d e r s S k y l d« — men ak, Menneskene vil ikke tro det; de tror hellere Løgn end Sandheden, og I derhjemme i denne stille Skov aner ikke, hvilken frygtelig Magt Synden har over saavel høje som lave; ja, det er til at græde over; men nu taler den retfærdige Gud sit Ord, blot Menneskene vilde høre ham. Endnu en Gang Tak for Eders Kærlighed, og modtag alle en kærlig Hilsen.

Døberitz, d. 12. Juli 1915.

— Tak for det lange, kære Brev, som jeg modtog lige nu; I véd ikke, hvor glad jeg er, hver Gang jeg faar saadan et Brev fra mit kære Hjem. Vi har her faaet megen Regn i de sidste Dage, og det er saa rart køligt. Nu maa dog Græsset gro igen . . . . og naar saa Gud lægger sin Velsignelse til, saa skal det nok gaa altsammen. Jeg vilde saa gerne komme og hjælpe jer, men hvor umuligt det er, det véd du jo nok, kære Fader . . . Jeg er Fører af en Telefontrup, og vi lægger Ledningen i Slaget for at holde Forbindelse med vore »Fartøjer«, som bliver tilbage i Fægtningen. Hvordan vi ellers bliver udrustet, og i hvilken Formation vi rykker ud, det maa jeg ikke fortælle endnu. Kære Allesammen, med Hensyn til dem, der har Lyst til Krigen, saa vil I stedse finde, at det er saadanne, som aldrig nogensinde har set den rigtige Krig. Vi, som var saa lang Tid ude i Ilden, vi gaar kun, fordi vi skal. Der er endnu mange, som nok vilde ud, men saalænge bliver det nok heller intet med Freden. — Ja, saadan er Menneskenes Sindelag nu, de elsker Mørket mere end Lyset. Vi lægger saa vore Sager i Guds Haand og er stille, saa skal det nok gaa alligevel . . . . Send mig ikke Penge, dem har jeg nok af her. Haaber, at Brevet naar jer . . . .

Døberitz, d. 14. Juli 1915.

— Jeg har i Dag sendt tre tomme Feltpostpakker hjem, men Daasen har jeg beholdt, da den er halv fuld

endnu; naar I faar dette Kort, saa er jeg ganske sikkert ikke mere her i Døberitz, saa nu maa I have Taalmodighed, indtil jeg kan sende jer min Adresse; véd intet om, hvor det gaar hen. Alt ser saa underligt ud i Verden nu, og vor Hjælp kommer kun fra oven, fra Gud vor kære Fader i Himlene, kun under hans Vinger er vi gemte, I kære alle i Hjemmet og jeg i det fremmede . . . .

D. 16. Juli 1915.

— Ja, nu er vi undervejs, hvorhen det gaar, véd jeg ikke endnu, men til Rusland gaar det ikke denne Gang . . . . Gud Herren er Sol og Skjold.

Mainz, d. 16. Juli 1915.

— Sender jer igen en Hilsen fra det fjerne, jeg kommer for hver Time længere bort fra Hjemmet i Skoven. Vi har kørt hele Dagen imellem yndige Bjerge og Dale, og de fredelige Byer ligger som Reder klinet paa Skraaningen, og alt ligger saa grønt og frodigt, og Guds velsignede Sol skinner saa kønt paa det hele — hvorfor kan Menneskene dog ikke lade hinanden i Fred og lade hver dyrke sin egen Have! 2. Krøn. 15.7 . . . .

D. 18. Juli 1915.

— Ja, saa faar I et Brev fra mig fra det fjerne. Vi ligger oppe i Bjergene (Vogeserne), ikke ret langt fra Grænsen af Schweiz. Vi kom herop i Gaar Middag og

er straks bleven indsat i Skyttegravene. Det er en herlig Egn, som vi er i, høje Bjerge med prægtige Bøgeskove og bugnende Korn og Vin i Dalene. Jeg bor i en Vandmølle, og den fredelige Bæk risler saa kønt og de store Hjul drejer sig saa langsomt rundt, mens Saven skærer de store Bøgeblokke igennem. I Dag er det Søndag, og I sidder vist ved Kaffen derhjemme i Nord, ja og mine Tanker er hos jer. Jeg er nu ellers glad for at være her, det er et temmelig roligt Sted, og vi mærker ikke saa meget til Krigen her ellers. Et Sted ligger vi kun 80—100 m fra Franskmændene, men de forholder sig rolige og er ikke nær saa slemme til at skyde som Russerne. Kun Artilleri skyder nu og da. Vor Forplejning er udmærket, og med Afløsningen er det ogsaa godt. Jeg har nu kun Tjeneste ved Telefonen ca. 6 Timer i Døgnet. Det er her en herlig Søndag Eftermiddag, og alt staar saa frodigt nu efter den lange Regn, og Bøgeskoven er saa grøn, saa grøn, næsten som jeres hjemme i den kære Skov. Et Stykke mod Syd kan vi se de blaa Bjerge i Schweiz rage helt op i Skyerne, og Taarnene af Basel, saa noget herligere kan jeg knap tænke mig. Hvor leder Gud det dog underligt for sine Børn — altid til vort bedste! Jeg er saa optaget i Dag, at jeg ikke kan faa skrevet saa meget, men saa snart jeg kan, skriver jeg mere . . . .

Ober-Elsss, d. 20. Juli 1915.

— Jeg sender jer igen i Dag en Hilsen herfra. Jeg har det godt, og alt gaar vel. Skriv dog saa hurtigt

som muligt til mig, om I har faaet mine Kort og Breve; thi det blev mig i Gaar fortalt, at kun, hvad der er skrevet paa Tysk, bliver afsendt med Posten, alt andet bliver ikke afsendt. Nu venter jeg altsaa snarest Eders Svar. En kærlig Hilsen til jer alle; Gud bevare Eder hver især . . . .

Ober-Elsass, d. 22. Juli 1915.

— Jeg sidder om Natten i en Hule her i Skoven og vaager ved min Telefon, og da Tiden falder mig lang, saa skriver jeg igen et Par Ord til Eder, mine kære. Ensomheden her i Skoven gør mig godt, og jeg glæder mig, naar jeg har Vagt her. Desværre har jeg igen en meget stærk Hoste, og Aandedrættet er besværligt ved hver Anstrengelse. Jeg er ogsaa plaget af Gigt. Jeg tænkte, jeg skulde blive rask her og fri for, hvad jeg hentede mig i Vinter i Østen; men det modsatte synes at ske. Har I intet hørt fra min kære Broder? Skriv ret snart, hvordan det gaar Eder. Vor Forplejning er meget god, og saa svært som i Rusland er det dog ikke her. En kærlig Hilsen! . . . .

Øvre-Elsass, d. 28. Juli 1915.

— Igen i Dag vil jeg skrive et Par Ord til jer; men hvad skal jeg skrive? Jeg kan dog ikke skrive alt, hvad jeg vil, og som ligger mig paa Hjerte, thi Brevene bli-

ver jo læst af fremmede Folk, og maaske bliver der ogsaa drevet Spøg med, hvad jeg kunde skrive, og det skal ikke ske overfor Eder, I kære. Jeg har stadig min Vagt her i Skoven i Hulen og er glad, naar jeg kan være her, thi her er det saa roligt. Kun naar Artilleriet begynder at skyde, drøner den skønne Skov, og de slanke Bøge bliver spaltede af Skuddene eller vel endog helt ødelagt. Nu har vi snart været her i 14 Dage, og jeg har endnu intet Brev faaet fra jer.

Imod Syd ser man herfra ind i det skønne Schweitz med dets blaa Bjerge. Nu har jeg et Aar — et helt Aar — af Krigen bag mig, og hvor længe vil den endnu vare? Jeg tænker saa længe, indtil Menneskene lærer at give Gud Æren, og til de vil ophøre selv at tage Æren. Ak, vil Menneskene kunne lære det? Menneskehjertet er saa langt fra Gud, at de kun tænker paa ham, naar de er i Fare, eller naar de skal dø.

Nu maa jeg slutte for i Dag. Tag min kærligste Hilsen alle . . . .

Øvre-Elsass, d. 1. August 1915.

— Nu faar I atter en lille Hilsen. Det er Søndag, og i Tanken ser jeg jer gaa omkring i Haven, hvor alt staar saa friskt og grønt efter den megen Regn. Jeg er netop kommen herned i Landsbyen fra min Hule i Skoven. Alt staar saa friskt og grønt her i Dalen.

Endnu har jeg intet faaet fra jer, og jeg længes saa meget efter et Brev fra jer, mine kære. Saa blot en kærlig Hilsen! . . . .

Øvre-Elsass, d. 4. August 1915.

— Vi er nu ved et andet Regiment, og forhaabentlig bliver vi her. Jeg kan ikke rigtig taale den Omskiften paa Grund af mit Ben, da jeg stadig har meget lidt Kraft i det; heller ikke Hosten kan jeg blive kvit. Men det hedder jo: at holde ud, saa længe som man kan gaa paa Benene.

Forplejningen er her meget god, og Tjenesten er heller ikke slem. Jeg kan dog bedre udholde dette end at exersere i Garnisonen.

Jeg er ikke mere ved Garnisonen, men igen ved M. Vi ligger her meget tæt ved Franskmændene, men der bliver ikke skudt ret meget, og vi har ogsaa meget gode Stillinger. Overhovedet er det ikke her saa svært, som det var i Østpreussen og Rusland.

Vor Fører gør alt, hvad han kan, for at lette os Livet. Vi har ogsaa et meget smukt Kvarter her. Men jeg har indtil nu ingen Efterretning faaet fra Eder, mine kære, og det har været mig det største Savn her. Har I da ikke faaet mine Breve og Kort? Jeg beder jer om at skrive snart og fortælle om alt der hjemme; selv den mindste Smule om Hjemmet glæder mig som et Barn at høre om. Har I hørt fra J., og hvordan gaar det ham? Jeg har faaet Brev fra P. G. — Tak ham meget derfor. Mine Tanker er hver Dag hos Eder; hvor gerne vilde jeg dog ikke hjælpe jer med Høsten! — De kærligste Hilsner! . . . .

Øvre-Elsass, d. 8. August 1915.

— Det er Søndag, og mine Tanker er hos Eder hjemme, saaledes som de er det hver Søndag. Jeg er lige kommen fra Vagten, og nu kan jeg skrive. Jeg tænker hver Dag paa mit Hjem deroppe i Skoven, paa den smukke Have og de gule Marker, der er modne til Høst. Hvor vilde jeg gerne hjælpe jer med det, men det er umuligt. Her er det nu meget hedt, dog kan man afkøle sig godt i den lille Bæk, der flyder mellem Bjergene. Jeg er her ganske alene mellem lutter fremmede Mennesker; jeg længes ofte efter mit gamle Kompagni; dér var det dog bedre, selv om det ogsaa var farligere i Rusland og Østpreussen end her.

Jeg glæder mig over, at vor kære J. endnu er rask, og over, at han nu endelig har faaet Efterretning fra Eder.

Nu er snart det andet Aar af min Soldatertid til Ende, men endnu er der ingen Udsigt til, at Krigen holder op, og vi igen kunde drage til vore kære Hjem.

Jeg venter nu et langt Brev fra Eder, kære Forældre, og jeg beder jer fortælle, hvordan alt staar til hjemme, thi det er den største Glæde, som I kan berede mig.

De kærligste Hilsner!

Øvre-Elsass, d. 10. August 1915.

— Jeg har lige nu faaet Eders Kort og ser deraf, at mit Uhr er kommen hjem. Jeg vilde gerne have Uhret sendt hertil og beder Eder om at sende det.

Jeg havde afsendt et Brev til Moder paa Dansk, men det er blevet tilbagesendt, og du, kære Fader, maa saa fortælle Moder, hvad der staar i Brevene, thi jeg maa kun skrive paa Tysk. Jeg har det ellers godt, Tiden gaar meget godt her. Til Slutning de kærligste Hilsner til hver især . . . .

Øvre-Elsass, d. 12. August 1915.

— Nu faar I atter Brev. Nu er det meget varmt her hver Dag, men i Skyttegravene er det rart køligt.

I Gaar havde jeg Brev fra J. og M.; jeg har allerede læst det igennem flere Gange, thi det er en Festdag for mig, naar jeg faar Brev.

Min Tjeneste er ikke svær her, men Ansvaret er saa meget større. Men det gaar her som i Rusland, at naar noget svært kommer, og jeg saa fortæller vor Herre Jesus det, saa bliver jeg hver Gang hjulpet. Jeg véd jo ogsaa, at mit Navn hver Dag bliver nævnet af Eder for vor himmelske Fader, og saa er alt godt. Naar jeg blot rigtig kunde takke ham derfor!

Hvorledes gaar det Hans? Kan han passe Besætningen ganske alene, eller maa Mie hjælpe ham dermed? Er mine Træer nede i Skoven vokset, og hvordan vil Roerne blive i Aar? Naar I igen skriver, saa fortæl mig, hvorledes det gaar med alt dette.

Jeg har hørt, at min Ven M. er kommen til Rusland; han er nu for tredje Gang gaaet i Felten. Jeg har desværre ikke hans Adresse. Ak, hvor gerne vilde

jeg dog være sammen med ham i Felten, men det skulde jo ikke saa være — hvorfor — det véd vi Mennesker ikke. Jeg haaber, at I har faaet mit Kort, og at Uhret er undervejs, thi jeg savner det meget paa Vagten. Jeg kan ogsaa meddele jer, at jeg er bleven Gefreiter. Jeg længes meget efter Brev fra jer. Til sidst de kærligste Hilsner til hver især . . . .

Øvre-Elsass, d. 16. August 1915.

— Det er Søndag Eftermiddag, og jeg er paa Vagt i Skyttegraven, og mine Tanker gaar som sædvanlig til Eder i Hjemmet i den kære Skov. Ak, hvor gerne vilde jeg skrive et rigtigt Brev og fortælle Eder alt, hvad jeg har paa Hjerte, men det er jo umuligt, og I maa lade Eder nøje med dette. Jeg føler mig i Dag saa træt og jeg véd heller ikke meget at skrive. Jeg tænker paa den smukke Have med de mange Roser, der nu blomstrer saa smukt, Løvet og de mange Bær, som nu alle er modne — og at alt det skal jeg i Aar ikke faa at se. Jeg kan næppe udholde at tænke derpaa, thi det er dog mit eget Hjem. Hvis jeg ikke mere skulde faa det at se, saa vil det jo blive endnu meget skønnere deroppe i det himmelske Hjem, saa skønt, »som intet Øje har set og intet Øre har hørt«; der bliver ingen Adskillelse mellem os; der vil enhver elske sin Broder, og alle vil prise Jesu Navn og takke ham, at han har forløst os. Ja, mine kære fem derhjemme, lad os med disse Ord trøste hverandre og stille vore Hjerter tilfreds, naar det bliver svært for os, og vi ingen Udvej

mere ser. Da har vi Jesu Fred i vore Hjerter, og det er dog det største. Den kære Gud Fader har ikke forladt os; vi skal blot lære helt at forlade os paa ham, saa bliver det os ogsaa muligt at holde ud i denne svære Tid. Lad os, hver Gang vi er alene, læse i vor Bibel, der staar saa meget om Fred deri!

En kærlig Hilsen til alle!

Øvre-Elsass, d. 22. August 1915.

— Jeg takker jer af Hjertet for det kære Kort, som jeg i Dag har faaet. Jeg har længe ventet paa Brev, men jeg har endnu intet faaet, heller ikke Uhret, men det maa da komme. Brevene kan dog ikke være gaaet tabt, og man vil da vel ikke holde Forældres Breve til deres Børn tilbage, selv om ogsaa disse er skrevne i Modersmaalet, — de lader sig dog kontrollere. Hvis Eders Breve ikke skulde naa mig, maa jeg undvære noget af det kæreste, jeg har her. Men mine kære, saa lægger vi den Sag i Guds Haand, og saa vil vi ogsaa kunne bære dette Savn. Hvis det ikke bliver anderledes, saa maa Cilie eller Marie skrive Brevene for Eder og ogsaa oversætte mine Breve for Eder.

Det er i Dag Søndag, og jeg tænker mest paa jer. Jeg har i Dag ogsaa faaet Brev fra min Søster, og hun skriver jo ikke meget.

Naar man er i Skyttegraven paa Vagt, har man Tid til at tænke. I Gaar tænkte jeg meget paa den Fred og Ro, som vi vil faa, naar vi tager Afsked med dette Liv, og det kan jo ske hver Dag og hver Time.

Men naar vi har den Vished, at vor Sjæl er skjult i Jesus, saa kan vi ogsaa udholde det.

I Dag, da jeg gik igennem Skyttegraven, traf jeg en Underofficer, som sad der og læste i sin Bibel — vi rakte hinanden Haanden — vi var Brødre. Hvor saligt, naar vi alle er sammen hos Jesus.

Kærligste Hilsen!

Øvre-Elsass, d. 26. August 1915.

— Nu faar I atter en Hilsen, og jeg maa desværre meddele jer, at jeg ikke endnu har faaet Eders kære Breve. Hver Dag bliver Posten uddelt, men jeg venter hver Dag forgæves. Dog, jeg maa jo have Taalmodighed, det maa jo da komme.

Jeg er nu ikke mere saa ensom her; jeg kender allerede fire Kammerater fra Landeværnsregimentet, som ogsaa har givet vor Herre Jesus deres Hjerter, deriblandt en Hr. U., som jeg allerede har nævnet i mit sidste Brev. Vi kommer hver Aften sammen, og hvor vi ellers kan træffe hinanden. Det er mig en stor Hjælp, og jeg er vis paa, at I, mine kære, glæder Eder med mig og vil hjælpe mig at takke derfor.

Her er Vejret dejligt, Engene er paa sine Steder broget farvet af Krokus, som vokser vildt her og nu blomstrer for anden Gang. Hvor er Engene dog dejligt grønne her, og saa den brusende Bæk der igennem. — Ak, var der dog blot Fred igen — Tiden vil blive saa lang!

En kærlig Hilsen til hver især af mine kære i Skoven. — Gid jeg blot kunde hjælpe jer med Høsten.

Øvre-Elsass, d. 17. Septbr. 1915.

— I Dag vil jeg atter sende jer en Hilsen i det Haab, at den maa naa Eder, mine kære. Jeg længes meget efter et Brev fra Eder, og mine Tanker er hver Dag hos Eder. Vi har her meget smukt Vejr i disse Dage, og jeg ligger hver Dag saa meget som muligt i Solen paa den skønne Eng; det gør mig saa godt, og saa længe vi er i Ro, har vi ogsaa vor Hvile om Natten. — Tiden gaar saa langsomt, naar man saaledes ligger paa ét Sted. Har I intet hørt fra vor kære J.? Tiden vil jo sikkert ogsaa blive ham lang, og dertil véd han endnu intet. Dog vil vor Fader i Himlen sikkert høre vor Bøn: »Herre, lad der snart blive Ende paa Krigen og Fred atter komme paa Jord!« Hvilken Glæde, naar vi en Gang igen maa se hinanden og opleve Freden! Kære Moder, saa vil vi alle endnu en Gang blive unge og glæde os som Børn, og jeg vil igen kunne gøre Haven fin. — — — Dog, nu maa jeg holde op og gaa tilbage til Virkeligheden, og dér ser det anderledes ud, og hvor er det dog svært at være stille og tage alt, som Gud giver det! Og om ogsaa vi skal være i Skyttegravene endnu en Vinter, da er vort Liv dog ikke saa svært, som vor kære Frelsers var, thi han var ogsaa uden blivende Sted og ofte foragtet af sine Omgivelser, og det er vi dog ikke altid (dog, det ligger vel ogsaa deri, at vi ikke er bekendende nok). — Jeg beder Eder om

stadig at agte nøje paa mine Adresser, thi vi er jo ikke længe paa ét Sted . . . .

(Brevskriveren fik uventet Orlov og kom hjem.)

Øvre-Elsass, d. 5. Oktbr. 1915.

— En kærlig Hilsen sendes Eder herfra i Dag; jeg er vel ankommen, og det gaar mig meget godt. Jeg takker jer af Hjertet for Eders Kærlighed og for de stille Dage, vi oplevede med hinanden; det har gjort mig saa usigelig godt. I Dag er jeg igen paa Vagt i Skyttegraven.

Vejret er stille og meget smukt, men snart vil det jo blive anderledes, desværre; Bladene falder nu af Træerne, og saa kommer Vinteren — den anden Vinter!

Vort Hjerte spørger ofte med Ængstelse: Ak, Herre, hvor længe? Og det er saa svært at være stille, og taalmodig bære alt, hvad der kommer til os.

Og dog sker jo alt til vort bedste, naar vi elsker Gud!

Kære Forældre, lad os holde fast ved Troen, og endnu mere i denne tunge Tid — thi Gud har ikke forladt os.

Jeg kan i Dag ikke skrive mere, og slutter nu med Haabet om, at Du, kære Moder, maa blive rigtig rask igen. En kærlig Hilsen til Eder alle i Skoven. Jeg venter med Længsel næste Brev. Jeg meddeler jer, at jeg er bleven . . . . og at jeg har faaet Jernkorset II Kl.

Øvre-Elsass, 8. Oktbr. 1915.

— I faar her igen en lille Hilsen, jeg maa atter skrive til Eder, idet jeg tænker paa de stille Dage, vi havde sammen. Min Bøn er hver Dag, at Gud vil give Eder sin Fred, og ogsaa, at han vil gøre vort Hjerte stille, saa at vi ikke blive urolige, naar noget kommer, som vi ikke kan forstaa.

Gud hjælpe os til at blive stærke i hans Naade og stole fast paa hans Ord, at Gud er endnu bestandig den samme. Med kærlig Hilsen.

Øvre-Elsass, 15. Oktbr. 1915.

— Endnu har jeg ikke faaet Brev fra jer, men fra Tante B. har jeg faaet et.

Jeg er lige kommen fra Vagten, jeg er temmelig smudsig, thi det har regnet meget i den sidste Tid, og saa klæber jo Leret fast overalt. Dog er det jo ikke slemt, thi Luften er stadig meget mild, og vi har faaet alle Slags varme Ting til Vinteren.

Her er Skoven nu baade gul og rød, og snart vil Vinteren være der! Og Nætterne vil blive saa lange, og Tiden vil gaa saa langsomt.

Hver Aften tænker jeg paa jer, naar I sidder sammen derhjemme, og min Bøn er, at Gud vil være hos Eder og gøre Eders Hjerter helt stille!

Mine kære, lad os vogte paa, at vore Hjerter ikke blive bitre og nedslagne, thi saa »flygter Englene bort

fra os«, har en gammel Guds Mand sagt, og jeg tror, at han har haft Ret.

Jeg venter nu et langt Brev fra Eder. De kærligste Hilsner! . . . .

Øvre-Elsass, d. 19. Oktbr. 1915.

— Da der igen i Dag afgaar Post, saa maa jeg atter skrive et Par Ord. Jeg har stadig intet Brev faaet fra Eder eller nogen som helst Underretning, og nu er det dog tre Uger siden, at jeg var hos jer.

Jeg har det ellers godt, blot lider jeg meget om Natten af Hosteanfald og Gigt.

Vi har endnu ret mildt Vejr her, kun om Natten er det jo koldt. Skriv snart et langt Brev om alt og alle der hjemme i mit kære Hjem. Er Moder atter rask? Hvordan gaar det med Markerne?

Saa kan jeg jo læse et saadant Brev atter og atter, og Tiden vil ikke synes saa lang.

Nu ikke mere denne Gang, jeg kan ikke skrive mere.

Mühlhausen, 10. Novbr. 1915.

(To af Brevskriverens Breve er her gaaet tabt.)

— Jeg takker Eder for Brevet af 1. Novbr. og meddeler Eder, at jeg endnu bestandig er her, og desværre mærker jeg endnu ingen Bedring.

Saa vidt jeg ved, kalder man min Sygdom Tuber-

kulose. Jeg er i Dag oppe, men det bekommer mig ikke godt, jeg føler mig saa svag.

Jeg er glad over, at det gaar jer godt der hjemme. Ak, hvor gerne vilde jeg skrive jer er rigtig godt Brev, men jeg har saadan en Susen i mit Hoved, at det ikke er mig muligt. Jeg lægger alt i Guds Hænder, han vil lede alt til det bedste for os.

Med kærligste Hilsen til jer, alle mine kære i Skoven . . . .

Reserve-Lazarettet, München, 13. Novbr. 1915.

— Jeg er i Dag bleven indlagt paa ovennævnte Lazareth paa Grund af Lungelidelse; det gaar mig efter Omstændighederne godt. Brev følger, saa snart som muligt. Pakke og Brev har jeg modtaget.

München, d. 22. Novbr. 1915.

— Mange Tak for Brevet, som jeg modtog i Dag — jeg har læst det mange Gange og vil nu forsøge at skrive lidt igen. Hvor kan det dog være, at J. slet ikke skriver mere! Saa ligger altsaa Jørgen Poulsen ogsaa derude paa Ruslands Marker nu, ak, naar skal dog dette Myrderi høre op! Dog, Jesus siger jo sikkert nu som hin Gang: Jerusalem, Jerusalem, vidste du dog, hvad der t j e n e r t i l d i n F r e d! Og dersom de vidste det, saa var vist Krigen snart til Ende! Ja, saadan havde vi jo sikkert ikke tænkt os Fremtiden, som den

nu er kommen. Jeg havde i det mindste malet mig den lysere, men det er jo nu tilintetgjort. Jeg bliver hver Dag undersøgt af to Læger, hvoraf den ene endda er Læge ved det kongelige Hof her, men jeg kan jo ikke forstaa dem med deres latinske Navne. Jeg ligger stadig i Sengen og længes efter at komme op og komme bort herfra til et Lazaret i Nordtyskland i det mindste. I et hjemligt Sygehus kan jeg ikke komme — har vi set sidste Vinter! Jeg længes efter at faa noget ordentligt at spise, for her er man dygtigere til at lave Øl end Mad. Jeg maa holde op, da mine Øjne ogsaa er blevne daarlige og ikke taaler at anstrenges. Penge har jeg mange af, men her kan man ikke faa det mindste at købe. Nu er det jo snart Jul igen, og vi er i Aar endnu mere spredte end vi var i Fjor, dog alligevel kan vi faa en god Jul. Har I ikke faaet mit Brev Nr. 4, afsendt fra Mülhausen . . . . »»og saa lad os mødes hisset ved dit Højtidsbord, naar vi flytte skal fra Jord, frelste af din Naade«.

München, d. 27. Novbr. 1915.

— Jeg sender jer igen en Hilsen. Det er omtrent det samme endnu, og jeg føler mig sommetider meget svag. Lægen siger, at jeg skal spise meget, og jeg klemmer det ned, men ikke altid med Appetit. Jeg ligger stadig, men staar dog op engang imellem, men det kan jeg ikke holde ud ret længe. Saa snart jeg er lidt bedre, bliver jeg flyttet op i Nærheden af mit kære Hjem, det har Overmedicinalraaden lovet mig, og jeg

tror, at han besørger det hele, saa I behøver ikke at skrive Ansøgning eller sligt — men endnu ligger jeg jo her Dag ud og Dag ind og er endnu for svag til at flyttes, men vor Fader i Himlen vil vist høre vor Bøn, mon ikke? Det er jo mod Julen nu, og ude ligger megen Sne, og det ser saa kønt ud — et Bevis paa, at Gud er den samme trods al Krig. Ja, hvor skøn vil Himlen blive og Julen derhjemme, naar:

Da vorde Engle :,: vi som de :,:
Guds milde Ansigt skal vi se.
:,: Halleluja! :,:

Ja, det er kun et lille Salmevers, men saa glad har det gjort mig saa tit her. Det maa vi alle naa: at mødes derhjemme, hvor al Elendighed er banlyst, og kun Renhed og Sandhed har hjemme. Kærlig Hilsen, og Tak for ederes Forbøn, til hver en . . . .

München, d. 29. Novbr. 1915.

— Hjertelig Tak for de to dejlige Pakker, som jeg har modtaget. Den friske hvide Kage smager saadan efter Jul — og den dejlige Ost, Pølse og Smørret, ja det er jo alt for meget paa én Gang; havde jeg vidst, at I sendte saa meget, saa havde jeg ikke bedt derom, for Appetitten har lagt sig en Del, og jeg faar ogsaa mere Brød nu end før. Jeg havde jo blot tænkt paa et Par 1 Pd.s Pakker! Lægen mener dog, at Appetitten nok skal komme igen, bare jeg saa kan faa de mange Herligheder til at holde sig . . . . Har I endnu ikke hørt

fra vor kære J.? For et Aar siden laa jeg dernede paa Snemarkerne ved Lodz, hvor der blev saa mange Kammerater liggende, ja hvor er det dog stor Naade, at jeg kom saa uskadt igennem det altsammen. Mer end 25 aabne Slag og Fægtninger foruden al den Stillingskrig var jeg med til. Ja, jeg ligger stadig, men jeg tror nok, at det gaar bedre, og jeg ligger godt og har saa meget at takke for. Jeg maa slutte nu. Kærlig Hilsen og Tak for alt, ja Tak for al eders Kærlighed, kære Far og du, lille Mor! . . . .

München, d. 4. Decbr. 1915.

— Jeg er ked af, at I saa nu ingen har til Hjælp mere, for det er jo for meget for dig, kære Far . . . . Jeg ligger endnu, dog var jeg i Gaar oppe et Par Timer, men det bekom mig ikke godt. Jeg tror ellers nok, at det gaar bedre, for nu har jeg god Appetit, og de gode Sager smager godt nu. Ja, nu er det jo snart Jul, hvordan mon det bliver med Julefreden? Menneskene vil jo ingen Fred vide af, hellere vil de gaa til Grunde. Sandheden maa jo heller ikke siges mere, hellere tror man Løgnen, ak, hvordan kunde det dog komme saa vidt —. Kære, lad os dog passe paa, at Bitterheden ikke skal faa Tag i vore Hjerter nu, for det er der Fare for, og saa »flyr Guds Engle fra os«, som en Guds Mand har sagt. — Dette kan ikke ske, dersom vi mere bliver Børn og glæder os over den Herlighed, som vi blev Arvinger til, da vi blev døbte som ganske smaa!

»Guds kære Børn vi :;: blev paany :;:
skal holde Jul i Himmelby«.

. . . . Hvor under jeg jer en rigtig god Jul allesammen, for jeg ved, at I lider mer end vi, der er med! Har I endnu intet hørt fra vor kære J., det maa dog komme omsider, han maa jo nu for anden Gang fejre Jul i det fjerne Sibirien, men Guds Engle vil nok glæde hans Sjæl, det er ganske vist. — Nu maa jeg høre op. Jeg kan næsten ikke høre med venstre Øre trods gentagen Sprøjtning . . . . Læs Joh. Aab. 18 Kp. Er det denne Tid?

München, d. 8. Decbr. 1915.

— Har I endnu ikke hørt fra vor kære J.? Tiden bliver mig lang her nu, især Nætterne er saa lange, og jeg er glad, hver Gang det er Morgen. Her er meget koldere end oppe hos jer, da det ligger saa højt, og jeg tror nok, at jeg snarere blev rask, naar jeg kom længere mod Nord! Venter med Længsel efter Brev . . . .

München, d. 15. Decbr. 1915.

— Tak for Brevet, som jeg fik fra Far og . . . . og som jeg læser mange Gange, nu kan jeg meddele jer noget, som jeg selv er glad for, og I er vist heller ikke kede deraf. Om Gud vil det saa, bliver jeg paa Søndag-Mandag flyttet til »Reservelazarett in Schleswig-Lungenabteilung«. — Saa kan jeg da faa Besøg

engang imellem, og Hans kommer naturligvis ogsaa. Ja, dette var næsten mer end jeg havde ventet, men jeg er jo lidt bange for den lange Rejse, dog der kommer en med mig herfra, som skal passe paa mig undervejs, og med Guds Hjælp gaar det jo nok . . . . De sidste 2 Dage har jeg ikke haft Feber, men ellers ligger jeg i Sengen . . . . Jeg vejer nu 118 Pd., men jeg lider ogsaa en Del af Gigt i Arme og venstre Ben, og med Søvn er det smaat. Dog, Lægen mener, at det bliver godt, naar jeg kommer op i den friske Søluft . . . . Ja, saa maa jeg nok holde op i Dag; jeg havde ellers mere at fortælle. Skriver saa, naar jeg er kommen vel derop . . . .

Slesvig, d. 22. Decbr. 1915.

— Først ønsker jeg jer alle fem en glædelig og velsignet Jul. Jeg har det lidt bedre, men dog stadig Feber. Jeg har en god Seng her og bliver omhyggelig passet af en ældre Søster (Baronesse). Har og Besøg hver Dag af Nordslesvigere, som ikke ligger i Sengen. Jeg kan nu ikke spise ret meget, men det kommer vist igen. Lægen er en Nordslesviger og ønskede mig »Glædelig Jul« i Dag, ja det gør godt altsammen, naar nu bare vor kære J. havde det saa godt —. Jeg tænker jo, at I kommer i Julen . . . . Jeg ligger nu paa Garnisonslazarettet . . . . I maa ikke bringe mig Kødsager, men Æbler eller en Flaske Saft er jeg glad for, ellers faar jeg her, hvad jeg vil have. Vilde gerne skrive meget, men Kræfterne vil ikke . . . .

Slesvig, d. 31. Decbr. 1915.

— Det er Nytaarsaften og jeg er svag, men jeg vil prøve, om jeg kan faa lidt skrevet, for du er jo ogsaa bleven syg, kære Mor. Jeg er i Dag lidt bedre og meget glad over, at den slemme Hovedpine er holdt op. Jeg er saa glad for Saften og den gode Kage, for det kan jeg spise. Ellers har Far vist fortalt, hvordan det ser ud her. Far skar mig den første Aften et Stykke Kage, og jeg følte mig som en lille Dreng og syntes Far var saa god, saa god. Jeg var bag efter saa ked af, jeg var saa daarlig, da Far var her, og vi fik saa lidt talt. Jeg var først ked af, at du, kære Mor, ikke var med, og nu er der lange Udsigter, men Far skriver, at det nok skal gaa, og det tror jeg ogsaa, for vi er jo allesammen »Børn«, og en himmelsk »Far« har vi ogsaa, og det vi saa trænger til Hjælp, saa faar vi den ogsaa, og det faar vi ogsaa denne Gang, og saa siger vi Tak allesammen. Ja, nu er der falden saa mange Blade af vort Livstræ, men Himlen faar vi vist bedre at se nu, end da vi havde Bladene. Jeg er saa glad for, at vor J. har faaet det bedre nu, og forhaabentlig faar han saa ogsaa Tøj igen. Jeg har lige faaet Pakken med Smør, »Kingo og P. Gerhardt«. Smørret har jeg givet bort, for ellers omkommer det vist . . . .

Slesvig, d. 6. Jan. 1916.

— Gid vi alle maa faa mer af Barnesindet, saa har vi og mer Hvile, og Hvilen trænger vi alle til. Man holde op, er lidt bedre i Dag . . . .

Slesvig, d. 3. Jan. 1916.

— Har det i Dag lidt bedre og skriver et Par Ord. Kan desværre ikke spise Middagsmad endnu og ligger stadig. Lægen siger, at jeg bliver rask — Tak for . . Brev . . . . Nehem. 9.17.

D. 7. Febr. 1916.

— Tak for Brev og Æg og alt — glad derfor. Jeg kan jo spise lidt mere nu, men har stadig høj Feber . . . . Jeg lider nu af Ledegigt i Hofter og Knæ. Vil helst have, Far kommer ene i Febr. og begge i Marts, om Gud vil . . . .

Faderens Efterskrift: Hans Far og Mor kom begge i Februar.

D. 9. Febr. 1916.

— Tak for det store Brev, som jeg fik, og som jeg læste paa næsten hele Dagen, saa glad var jeg derfor. Ja, jeg forstaar saa godt det med Juleaften, men hist oppe skal vi nok faa en herlig Jul allesammen — her paa Jord bliver det vist næppe mere! Jeg kan jo nu spise noget, men har ellers Feber til 40 Gr. omtrent og kan ikke gaa ene mere. Nætterne er saa lange, saa lange . . . . Aab. 22,17 . . . .

D. 17. Febr. 1916.

— Tak for det kære Besøg af Far og Mor! Haaber, I er kommen vel hjem, og at alt var vel hjemme. Ligger jo omtrent ligedan endnu. Var saa glad over, at Mor saa saa godt ud, trods alt . . . .

D. 21. Febr. 1916.

— Tak for Brevet fra Far og Hans. Søndag Morgen let Hjerteanfald igen, ellers det samme . . . .

D. 23. Febr. 1916.

— Sender igen Hilsen. Er meget svag og har høj Feber. Bed for mig, I kære, at jeg dog maa give mig helt under Guds Villie . . . .

D. 29. Febr. 1916.

— Tak for det kære Brev i Dag. Er saa glad for saadant Brev. Ligger ellers ligedan, kan dog give Afveksling imellem. Ligger nu alene i en lille Stuee. Far, d u maa helst komme igen . . . .

D. 3. Marts 1916.

— Tak for det kære Besøg. Vi mødes jo igen allesammen. Ligger omtrent ligedan . . . .

D. 12. Marts 1916.

— Tak for den gode Vin, som jeg fik. Har intet nydt et Par Dage uden lidt Mælk m. m. og er meget svag igen. Jeg har ingen Appetit mere. Jeg sveder baade Nat og Dag, men den er saa kold. Gud er hos mig og giver mig mangt et nyt Ord at forstaa . . . .

D. 9. Marts 1916.

— Tak for det kære Brev og mest for Ordet om den ny Bygning, gjort af Gud — thi vi v i d e —. Tak for de kære Kort ogsaa og for de dejlige Blomster m. m. Det er, som om jeg er lidt bedre . . . . Den 11. er det jo min rigtige Fødselsdag. Tak, fordi I beder for mig.

Faderens Efterskrift: Det var hans Fødselsdag d. 8. Marts, Daabsdag d. 11. Marts 1891.

D. 13. Marts 1916.

— Sender igen en Hilsen, da jeg har en rolig Time. Jeg kan kun tage flydende til mig. Jeg faar Isstykker i Halsen, da den er bleven saa raa. Er meget svag. Vèd ikke, om det var bedst, du kom, kære Fader, endnu, endnu en Gang . . . . Joh. Aab. 22,17.

Faderens Efterskrift: Kortet af 13. Marts 1916 er den sidste Hilsen fra min Søn; tre Dage efter — den 16de — lukkede han sine Øjne, den 16. Marts om Formiddagen. Visdom.s Bog 4.11.

HJEMMETS BREVE TIL SØNNEN

Kære Søn!

— I Dag fik vi Brev fra din Broder og Hilsen med Ordet fra Esajas, Kap. 43, 2. Vers. Han meddelte, at det gik mod Frankrig, og vi er jo saa ude paa det uvisse om, hvor vore to Drenge er, og vi befaler dem derfor i Guds Haand; betro jer selv til Ham, saa sker der intet uden Hans Villie! . . . . Gid I maa være stærke og ved godt Mod. Ps. 91. Hvorsomhelst I er, send os et Par Ord, og om muligt, giv os en Adr.; man vil vel ikke tilbageholde Breve mellem Forældre og Børn. — Skulde du, kære Søn, faa dette Brev, og skulde du om muligt træffe Jens, saa tag dette som Hilsen og kærligt Haandtryk fra Far og Mor og os alle herhjemme!

Herren velsigne Eder og bevare Eder, Herren lade lyse sit Ansigt over Eder og være jer naadig, Herren løfte sit Aasyn paa Eder og give Eder sin Fred!

Har I maaske bedrøvet os lidt nu og da, saa være det Eder tilgivet! Vi haaber, at I maa falde i den almægtige Guds Hænder som de, der er dækkede med Kristi Retfærdighed, — saa mødes vi endda en Morgen — her — eller hist i Landet, hvor S o l e n a l d r i g g a a r n e d.

Og hermed saa et Kys, ja fire, et til jer hver fra Far og Mor.

Kære Jens!

— Som du ser,, er dette Brev skrevet til J., efterdi du skrev, at de gik til Frankrig. — Det kom tilbage igen, og vi har fremdeles ingen Efterretning fra ham. Det er dog underligt. Nu sender jeg samme til dig, forhaabentlig med bedre Lykke. Du kan jo nok tænke, at Stemningen er meget trykket herhjemme paa Grund af Krigen . . . . Luften er som elektriceret. Mor er ikke meget glad . . . . Vi skulde jo have meget travlt med Høsten; den er moden, og Vejret er godt; men det gaar langsomt, og Lysten er ikke stor; vi tænker, venter og lytter; Aviserne er noget rosenfarvede, vilde Rygter farer rundt . . . . Lev nu rigtig vel, vær ved godt Mod, ikke fejg eller forsagt. Gud bevare dig og føre dig frisk hjem igen. Mangler du noget, som vi kan sende, saa skriv kun . . . . Hilsen fra Mark og Have, Blomster, Skovhytten og alt og os alle . . . .

— Tak for dit Brev af 3. ds., som vi har modtaget i Dag, og hvoraf vi ser, at du lever vel og er i god Behold. Ja vist saa, der bliver bedet meget for jer herhjemme af flere gode Venner. En Ven har skrevet, at »der skal ikke gaa en Dag, uden at der bliver bedet for vort Hjem og v o r e t o D r e n g e«, og saaledes er det flere Steder, og det betyder noget, thi jeg véd, at de Bønner bliver hørt. Der kommer ellers nu og da Bud om, at nu er den og den falden her fra Omegnen, og Folk er meget opskræmte herhjemme, og der

tales meget om »Den store Krig«. Alle Heste, som er at faa, bliver købt til store Priser; en Mængde bliver indførte fra Danmark. Al Told er ophævet, men Grænsen er alligevel spærret for omtrent al Passage . . . . Ja, herhjemme gaar jo ellers alt sin vante Gang; her er ikke Krig, men vi mærker jo alligevel noget til den paa saa mange Maader. Her er ekstra Gudstjeneste hver Onsdag Aften, men man hører meget mere om Krigen end om »Englebudskabet og om Freden paa Jorden«; vi læser saa Ps. 46 hjemme, vi trænger til at blive væbnede med Styrke fra Gud. Vi kan saa godt forstaa dette, at da du kom til at staa Ansigt til Ansigt med Døden, det da gik op for dig, at Døden er ingen Ven, og jeg vil dertil sige: det er ikke saa meget galt — Døden er en Fjende og skal ikke være Ven! Godt at staa i Pagten med Gud og være drevet af Hans Aand til daglig at kunne glædes ved Tanken om den Plads, som staar beredt for os derhjemme, ja, det er herligt; men vi maa alligevel sige, at det vilde være en uendelig tung Sorg for os, om nogen af Eder skulde falde i denne Krig . . . . Du skulde vel ikke have noget imod at ombytte Sværdet med Havekniven? Det er meget tørt herhjemme, vi har ikke faaet Regn siden i Juli Maaned. Vi er i Færd med at køre Mergel ud; Arbejdet gaar meget langsomt, Krigstankerne tynger saa meget. — Ja, Synden er en frygtelig Magt, det har du Ret i; thi hvis Synden ikke var, saa var der heller ingen Krig, og Krigen er vist for mange Straffen, Dommen og Tugtens Ris i Guds Haand. Vilde Folkene og deres Herskere bekende de begaaede Synder, følge Sandheden og øve Retfærdighed, gøre Bod, klæde sig i Sæk og Aske, da

vilde Gud nok stille Plagen, og mange Menneskeliv vilde blive sparet, og jeg maa vel tilføje: mange Dyr. Pas nu paa, hold dig nær til Gud, saa vil han holde sig nær til dig, ogsaa, selv om du skal gaa igennem Ilden, saa skal den jo ikke svie dig. — Skriv saa et Par Ord en eller to Gange om Ugen, vi kan jo sommetider komme til at længes meget . . . . Herren velsigne og bevare dig! Hilsen fra os alle . . . .

— I Dag har vi modtaget et Kort fra dig, dateret d. 11. Septbr. Vi var jo alle urolige, da vi hørte Rygter om Slag ved Østgrænsen — naa, godt at du er rask, og godt at Forplejningen er god. Hvordan gaar det med Kulden og Regnen? . . . . Ønsker du Penge sendt? Kan du faa noget at købe paa de Egne, hvor du er? . . . . Har i Dag været i Haderslev for at tage Afsked med gamle Bekendte her fra Egnen (som en Tid har gjort Vagttjeneste der, men nu er kaldt i Felten), deriblandt J. G. og Skræder N. (Maries Mand). Vi kan ikke skrive til din Broder efter den gamle Adr.; har faaet tre Breve tilbage i denne Uge. Han ligger syg paa en Infanterikaserne; har ikke været ved Regimentet siden 26. Aug. og véd ikke, hvor det er. — Jeg har jo dog fortalt dig om en Episode, hvor hans Hest blev skudt væk under ham. Faar du ikke Brevene her hjemmefra? Jeg har sendt Telegram derned og faaet Svar. Haaber, at han snart er rask igen . . . . En hel Del letsaarede bliver sendt til deres Hjemegn for at blive plejet. Har skrevet til ham, at han kunde ansøge derom . . . . Ja, det lader til, at alle skal med nu ind

til 45 Aar; jeg er for gammel og maaske uduelig. — Vi beder om, at Krigen maa faa Ende; alle lider derved, baade I, som er i Rækkerne, og vi herhjemme. Alle vore Tanker er paa Slagmarken, — ingen Interesse for Tingene herhjemme; alt er saa stille og roligt, men vi mærker jo Dønningerne af Uvejret i det fjerne, og hvem véd, naar det kommer til os! — Bedst, om vi kan faa Hvile i, at det hele er i den Almægtiges Hænder. Det synes mig at være en Sigtelse af Folkene; er det Begyndelsen til, at Hveden skal sigtes fra Avnerne? Saa lad dette være os klart, at vi stedes for den Almægtige, Himlens og Jordens Herre (og ikke blot for dens og dens Gud) og lad os søge Ly under Hans Vinger, indtil Ulykken er drevet over. Salme 62, 3. — Skal hilse fra N. N. Han gaar jo deromme og tænker og beder saa meget — et godt Arbejde!

Skriv hver 3. Dag to Ord og Navnet, og har du god Tid, saa lad os vide, af hvad Dato Brevene er, som du modtager fra os. — Har I Feltpræst og Gudstjeneste? Lev nu vel under Hans Beskyttelse, som har al Magten i Himlen og paa Jorden. Fred være med dig! . . . .

— Jeg maa sige, at du vist sysler rigeligt med Tanker om Døden. Hvorfor skulde du dø? Da du jo dog har »smagt, at Herren er god«, saa lev og sig det til denne og hin ved Lejlighed, hvor store Ting Herren har gjort ved din Sjæl; der er dem herhjemme, som er modtagelige i denne Tid, og saadan er det vel ogsaa derude? . . . . Jeg synes, at man ogsaa maatte sørge

for, at Guds Ord blev jer bragt i Felten, I har det saavist nødig; skal I bevare Tro paa Gud, saa maa I ogsaa høre om Ham. Du har dit nye Testamente med, og der er vel ogsaa Stilhed nu og da, hvor Gud ved samme kan faa Lov at tale til din Sjæl dybe, milde, stærke Guddomsord fra Himmelhavn . . . . Kan du ikke nok forstaa, at vi ikke kan taale at tænke, at du eller din Broder skulde falde derude i det langt bortliggende fremmede Land? Det gør os meget ondt, hver Gang vi hører om, at den og den er borte; hvor meget mere vil det da ikke smerte, om det Budskab skulde komme om en af vore egne. Det kan du nok forstaa. Vi faar jævnlig Bud fra din Broder, han er ked af det Liv paa en Kaserne, jeg tror næsten, han hellere vil i Felten igen — vi andre synes næsten, at vi er glad ved, at han er der, hvor der ingen Fare er. Det meste af Belgien er nu vist i tysk Besiddelse, Antwerpen falden; det arme Belgien! Mange af vore er i fransk og engelsk Fangenskab, og de lider ingen Nød. Vi synes at forstaa, at du er inde i Rusland. Kan Russerne tale Tysk? Har du været ved faldne eller saarede Tyskere eller Russere, saa vær for dem som »den milde Haand«, husk, at Kristennavnet forpligter, det vil du siden have Glæde af. Der er nogle Soldater herhjemme, som praler med Ting, som de burde skamme sig ved; ikke saaledes, min Søn! . . . . Jeg kan betro dig, at der er vist næppe mange, der bliver bedt saa meget for af Gudsbørn som I to. Det betyder noget; tænk derpaa! Vi skriver ogsaa ofte til dig, men du faar det vist ikke alt; jeg har vist sendt to Kort med vedføjet Kort til Svar, som jeg selv havde skrevet Adresse paa, men in-

gen er naaet hjem. Pas endelig paa, at vi har den rigtige Adresse — og vi er tilfredse med at høre ganske l i d t. Lidt er bedre end i n t e t.

Nu maa du nøjes med dette i Dag. Lev vel! Gud bevare dig! Han hjælpe dig og være dig god! . . . .

— Dit Kort af 6. ds. har vi forlængst modtaget og venter meget efter et nyt fra dig. Hver Dag er vore Tanker langt, langt der borte i det fjerne, og vi kan jo ikke gætte, hvorledes det staar til; selv Aviserne, som ellers fortæller baade løst og fast, har i denne Tid næsten intet at melde om Hindenburgs Armé. Vi vil ogsaa være nøjsomme i den Henseende — bare vi maa faa en Hilsen fra dig nu og da med ikke for store Mellemrum . . . . Vi har Skræderen i disse Dage; dine Brødre faar nye Klæder. Hvordan mon du ser ud nu? Fremfor alt er det jo indvortes, det kommer an paa; husk, at »Herren viser sig stærk i at hjælpe alle dem, hvis Hjerte er h e l t med Ham«, husk, »Han er din Klippe og Genløser«, og at »Herren vil bevare dig som sin Øjesten«, 5. Mos. 32, 10. Hold dig nær til Faders Haand og slip den aldrig. Du omgaas vist med meget, som vil sløve, tænker jeg mig. Derfor gælder det jo dobbelt: »Vær paa Vagt!« Jeg skal bringe dig Hilsener fra mange kære Venner i Nord; hvor er det dog godt, at vi bor blandt »de herlige i Landet«, Salme 16. Hvor varer det dog længe, før Uvejrsskyen driver over — og jeg har det ligesom paa Følelsen, at det vil vare længe endnu. — Vi er nu i Lag med Roerne, og jeg har faaet ondt i Lænden som sædvanlig ved denne Tid. Vi er ellers

alle raske, men vi savner Eder meget. Mon I kommer hjem til Juleaften? Saa synger vi Lovsangen . . . . I Tilfælde af, at der skulde tilstøde dig noget, saa lad din Kammerat have Adressen til os paa et Kort — intet er værre end Uvished —, men vi beder alle Gud bevare dig.

Der kommer mange hjem som letsaarede og nogle, som har været syge, men de skal vist bort igen. Nu maa jeg slutte . Lad os vide, af hvad Dato de Breve er, som du faar. Har Russerne ødelagt meget i Østprøjsen? Der bliver samlet Penge ind her til Beboerne. Danmark er strengt neutral, og alt er roligt her, ikke saa meget som en Flyver ser vi; vi hører overhovedet meget lidt udefra. Dog véd vi, at Tyskland faar flere Produkter, meget Kød og mange Heste fra Danmark, hvilket Tyskland sikkert er meget taknemlig for . . . .

— Saa mange Tak for de ventede Efterretninger fra dig, som vi modtog i Gaar . . . . Ja, vi forstaar næsten alt, vore Tanker er jo næsten alle derude i det ukendte fjerne. Godt, at du kender Efes. 6, 10 og 6, 13 og kan gaa i Herrens Navn! Svært er det derude, men kan du da ikke mærke, at Gud ogsaa under disse Forhold lader sit Ansigt lyse over dig? Det beder vi da ogsaa om herhjemme, og vi vilde saa gerne glæde dig med et og andet, om det kan lade sig gøre; vi synes næsten ikke, at saadan en lille Pakke kan finde dig, og nu maa vi kun sende 250 Gram. Vi kunde jo lettere sende dig lidt Penge, om du kan faa noget at købe, og om de sikkert kan naa dig. Du længes sikkert efter

Breve hjemmefra . . . . Vi har faaet en Del gamle Soldater her til Grænsen; der siges, at de skal staa med kun 100 Meters Afstand, af hvad Grund véd vi ikke; men det er meget omstændeligt for at at komme over Grænsen, vi skal nu have Pas udstedt af Landraaden. Ja, vi længes ogsaa efter Fred og rolige Tider; der vilde blive Glæde, om Freden blev proklameret, og vore Sønner, unge og gamle Mænd kunde komme sunde, raske og uskadte hjem til os igen; saa vil vi glædes, takke og prise Gud tilsammen; men indtil da, pas paa at vandre varsomt, I gaar bogstaveligt mellem Grave. Ja, vi beder om, at Gud vil lade sin Skytsengel lede din Fod og dække dig med sin Vinge, at intet skal skade dig. Tak, fordi du saa trofast skriver til os, det er et Lysglimt for os, hver Gang Posten har et lille Brev med blyantskreven Adr. . . . . Det gaar vist mindst ligesaa haardt til ved Vestgrænsen; vi hører meget mere om Kampene dèr end hos Eder. Bladene fortæller kun lidt om Hindenburgs Armé. — Ja, nu maa jeg slutte med den bedste Hilsen fra os alle. Tak for din Kærlighed, lad den aldrig blive kold. Lev vel! Herren bevare dig!

— Jeg vil haabe, at Fars og Mors Velsignelse er naaet ud til dig for lang Tid siden, ikke? Naar man har bekendt Overtrædelser for Mennesker og for Gud og af Naade faaet Tilgivelse og Forladelse for samme, saa skal det være, som om de var begravne med Kristus — eller sænkede i Havet, hvor det er dybest — og saa skal vi ikke hente dem op igen til Beskuelse — vi maa huske paa, at Herren ikke blot er mægtig til at tilgive

Synder, Han har sagt, at Han ogsaa v i l g l e m m e: »Jeg vil glemme dine Synder og ikke ihukomme dine Misgerninger«. Vel gælder det om, at der er Sandhed i vort inderste Hjerte, at vi kommer til Mennesker og Gud med vore Bekendelser, fordi vi føler os besværede af vore Synder, saa kan Gud, som er Kærlighed, ikke fornægte sit Væsen. Han tilgiver; thi »Han er meget rund til at forlade«. Jeg tror nu, at der hos dig fra Barndommen af har været Tilknytningspunkt for Jesus trods megen Uafgjorthed . . . . men man skal nu ikke plukke Frugter alt for tidligt af et Træ, men det er visse Mennesker meget tilbøjelige til med Hensyn til at være kristeligt afgjort. Jeg mener, at naar vi paa menneskelig Vis kunstig vil fremtvinge noget, som skal være Sandhed, saa opnaas kun det modsatte. Jeg véd nok, at vi Mennesker maa plante og vande — dette er vel nok Vejledernes Sag — men vi maa huske, at d e t e r G u d, s o m g i v e r V æ k s t e n, thi kun da bliver det sundt . . . . Det kunde synes af dit Brev, som om det var en Dødssynd, naar man ikke kan bøje sine Knæ og bede i ugudelige Kammeraters Nærværelse; ja, jeg véd nok, at der er noget, som Gud kalder Fejghed, der straffes haardt, men jeg véd ogsaa, at der gives en Blufærdighed, som ikke er af det onde . . . . Kan jeg opnaa Guds Fortrolighed ved at gaa hen paa et ensomt Sted, hvor jeg uforstyrret kan udbrede mit Hjerte for Herren naturligt og sandt, saa vil du og jeg kunne erfare, at Herren paatrykker os sit Kys til Pant paa, at vi maa være Hans og eje Hans Velbehag . . . . Har du baaret paa den Byrde, som Han, der er din bedste Ven, dog saa gerne vilde skille dig ved, læg dig da med den

ved Korsets Fod, saa lægger Han Himmeriges Herlighed, Syndernes Forladelse ned i din urolige Sjæl og skænker dig Fred — og alt kan blive godt igen, rigtig godt, ja saa godt, som om der aldrig havde været noget, som var i Ulave; hav Tillid til Gud og tro Ham vel! Han dømmer dig ikke, men rækker dig Evangeliets Balsam til Lægedom for dit syge, saarede Hjerte . . . . Jeg tror aldrig, at Døden maa blive en Ven for et Gudsbarn, den er Syndens Sold, den er en Fjende, om end den sidste, selv vor Frelser græd, da han saa Døden (Lazarus), vi skal ikke se noget herligt ved Døden, det har Han ikke lært os. Men skal vi gaa i Døden, saa har han borttaget Dødens Brod og skaffet os Udgang fra Døden til et evigt Liv: »Jeg lever, og I skulle leve«. Vi maa frydes og glædes over Livet her en liden Stund — men hisset i en Evighed; vi maa nok have en naturlig Frygt for den — men jeg forstaar, at denne Frygt kan blive til Rædsel, naar ikke Helligaanden faar Lov til at vedligeholde hos os en god Samvittighed. Det er rigtigt, at naar vi ingen Steder paa nogen Maade kan bekende vor Frelser, saa bliver vi regnet med blandt de fejge; jeg véd ikke, om det saadan bestemt kan gøres identisk med ikke at bøje sine Knæ blandt ugudelige? Lad mig spørge: kan du eller vil du ikke bekende dit Kristennavn, naar en Mand vil spotte eller tale ondt om Jesus i din Nærværelse, kan du saa ikke sige: kære, du gør Synd, hvor kan du nænne det, eller vil du ikke yde din Kammerat en Tjeneste for Jesu Skyld, vil du ikke være ærlig, redelig, paalidelig, selv om du er i Krig, for Jesu Skyld? Kan du ikke bringe en syg, saaret eller fortvivlet et Ord fra

den anden Verden i en belejlig Stund? Ja, det er jo ogsaa at bekende! Naar en vilde sige: »Jeg foragter denne Jesus«, kunde du saa lade være at sige: »Jeg agter Ham som Guds største Gave til Menneskene«? Vi skal ikke lade os binde til nogen bestemt Methode, hver maa bekende Jesus paa sin egen naturlige Maade, en saadan, en anden saadan, vi skal intet gøre for at stille os selv i et godt Lys over for Menneskene, men lad os beflitte os paa som Gudsbørn at være H a m til Behag, saa bliver nok det andet os tillagt . . . . Det er 3 Uger siden, vi fik Kort fra J., da var han paa Vej til Rusland . . . . Vi har jævn Vinter her med lidt Sne. Vi har mange Soldater, gamle Karle, som passer Grænsen, et meget let Arbejde, de nordiske Folk er fredelige og neutrale, men alligevel bliver alt gjort saa vanskeligt . . . . Lev nu vel! Gør intet ondt udover den haarde Pligt . . . .

— Tak for Kortet, som vi modtog i Dag efter lang Venten. Hvorfor mon J. slet ikke lader høre fra sig? Vi skriver jo sædvanlig lidt til dig . . . . I Aar skal du vist holde Jul under andre Omstændigheder, end du plejer, omtrent alle Udenomsting vil du savne. Nuvel, det var ogsaa i en mørk Nattetime, vor Frelser lod sig føde; husk, at netop fordi Mørket var saa tungt, blev det nødvendigt, at »Himlens Lys kom i Ham til Jord«. Han kan ogsaa lade sit Lys skinne ind i Eders Hjerter, som er i Felten og har »Krigsstøvlen paa«, saa selv om der er Krig til alle Sider udenom, saa kan Julefyrsten skænke jer Freden inderst inde. Du vil vel

nok lukke op, min Dreng? Saa lad det blive sundt og sandt — jeg under dig den Lykke. — Vi gør i Aar ikke mange Forberedelser til Julen herhjemme, og de fleste af vore Tanker vil gaa til Krigsskuepladsen. Bare der dog vilde komme en lille Efterretning fra vor J. forinden . . . . De Ting, som maa komme herind i Landet, maa ikke blive udført fra Danmark, navnlig mangler vi meget Petroleum, men det maa ikke udføres fra Danmark, og der er mange flere Ting, som vi frit har maattet gaa med før, men som nu er strengt forbudt. Grænsevagten passer paa som Smede paa hver sin Side . . . . Alle taler om Krigen, hver har sin Mening; der er vist faa eller ingen, som tænker den almægtige Guds Tanker — alle vil have Hans Hjælp, men hvem vil i Ydmyghed være Ham lydig? 1. Sam. 15, 22. Jeg maa slutte, men tænker, at Fjendtlighederne bliver indstillet Juleaften og 1. Juledag, saa kan I maaske besøge Kendinge, som er i Felten i Eders Nærhed . . . . Store Forandringer er her ikke. Alle taler om Krigen, men ingen uden Gud véd, naar den faar Ende. Dit Kort, som vi modtog i Dag, var jeg lidt gladere for end de sidste tre. Du maa vide, at naar jeg læser, hvad du skriver, saa har jeg altid mine stærke Briller paa, for at jeg kan se dig ind i Hjertet, og jeg har været bange for, at du var noget syg. Efter mit Skøn i Dag er du i lidt Bedring — ikke? — ja, dine Ord virker da lidt beroligende paa mit Sind . . . . Vær saa hilset fra os alle. Din Fader sender Julehilsen med Esajas 9, 5—7. Jeg skriver nok flere Gange inden Jul; men jeg haaber, at d e t t e naar dig før Jul. Giv nu Gud al din Byrde og forlyst dig i Gaven. »Og Guds-

fred bevare dit Hjerte og dine Tanker i Christo Jesu«. Lev saa vel, til vi ses igen i en lykkelig Stund! . . . .

— Du haaber, at Russerne ikke kommer igen — slaar det til? Vi plejer at faa Masser af Telegrammer om Sejre og Sejre, sidst over Russerne; har du været med ?. . . . . Jeg er uendelig glad for de kære, trofaste Venner, som ikke svigter, men kærlig vil hjælpe os at bære Byrden; Gud glæde dem her og i Himmerig. Du maa betænke, at det skyldes Forbønnen, at Gud hidindtil naadigen har bevaret Eder! »Livet er jo kun en Rejse«, vi vilde saa nødig have, at den skulde ende for Eder saa langt borte fra os, — og dersom vore Hjerter er ret vendte mod Gud, saa bønhører han os for sin egen Skyld. Skriv snart nogle Ord. Dette er det andet Brev, jeg har skrevet til dig siden den 7. ds. Bliv stærk ved Jesu Christi Naade! . . . .

I Stridsmænd, vil I høre Julehilsenen?

Eder er i Dag en Frelser født, som er den Herre Christus i Davids Stad. Luk. 2.—10—20.

I maa savne meget derude — vi maa savne noget herhjemme. — Der staar i Sangen:

»Guds Engle endnu saavel som før
gør alt, hvad han vil beslutte,
og laase man kan slet ingen Dør,
saa de jo derind kan smutte.
Men vor Fader i det høje, han lever!«

Vi vil bede Gud om at sende en Engel til hver eneste Mand i Skyttegraven, som vil tage imod Budskabet.

Der vil vel nok blive sunget lidt mindre i Aar; maaske vil der blive bedet mere.

Julens Fyrste glæde Eder!

. . . . Ja, her er Savn ogsaa herhjemme. Bare der dog kom lidt Efterretning fra J. — nødig giver vi slip paa Haabet. Der er bedt saa meget for Eder — vi maa vist faa jer hjem igen uskadte. Lige faaet to dejlige Breve fra K. Vi har ikke vidst før nu, at vi havde saadan en Hær af Venner, som strider for os i Bønnen. Læg dig det paa Sinde, min Dreng, og bliv stærk i Gud! . . . .

— J. hører vi slet ikke noget fra, han har været opført i den 106. prøjsiske Tabsliste som savnet siden omkring ved den 12. Novbr.; mon han skulde være i russisk Fangenskab? . . . . Julen er gaaet meget stille i Aar, og der hørtes ingen Skyden. Nu har vi saa fejret Julen 25 Gange her; i Aar var der fem tomme Pladser. Vi læste Es. 9, 5—7. Juletræet er meget tarveligt i Aar, og Flaget er ikke i Toppen. Der er jo sendt Julepakker til dig, har du modtaget dem og den elektriske og flere Breve? Vi vil gerne vide, hvorledes I har haft det derude, for vore Tanker var jo dèr; men den traadløse vilde intet melde . . . .

Kære Jens! Ogsaa Mor sender dig en stor Jule- og Nytaarshilsen. Det er Nytaarsaften; alle de andre er gaaet til Ro, Far og jeg sidder alene, og vi taler om og tænker meget paa Eder . . . . Ja, vi savner Eder meget

alle tre, men om end I er langt borte fra hverandre, saa er Gud hos Eder alle, og i Hans Haand overgiver vi Eder, sikre paa, at Han vil føre Eder hjem igen, om det end ofte er svært at tro det . . . . Herren velsigne og bevare dig og give dig sin Fred! Mor.

Vi har de sædvanlige Julehefter ogsaa i Aar; for mig ligger den lille dejlige »Juleklokke«, foran en dejlig Kirke, i sit rene, snehvide Skrud tegner den sig kønt mod den azurblaa Himmel med de blinkende Stjerner, dem, Menneskene ikke kan faa fat paa, ellers vilde de vel ogsaa grise dem til. Ja, Himlen er den samme uforanderlige, men Jorden, — ak, hvor forandret er den dog bleven! — Vi synger ikke i Aar »Dejlig er Jorden« — kan ikke. Vi sørger over al Jorderiges Nød, sender Tanke, Bøn og Blikke op til Ham, som bor højt over alle Stjerner. Det gør du vel ogsaa? Saa Godnat i J e s u N a v n ! Din Far.

— Se til, at du kender Adressen til dine Kammeraters paarørende, saa du i paakommende Tilfælde kunde skrive en lille Beretning til dem, om der ingen anden er til det. Her gaar saa mange Forældre og sørger over deres Børn, som de ikke har hørt fra i to, tre, fire Maaneder, og ligeledes Hustruer, som ikke hører fra deres Mænd. Et Dødsbudskab er alligevel bedre en denne Uvished og Længsel og Lytten efter løse Rygter. Tænk, N. N.s Kone gaar hver Dag til Posthuset og spørger efter Brev fra Manden, som ikke har ladet høre fra

sig siden først i September Maaned . . . . Somme faar Efterretning en tre, fire, fem Maaneder efter, at de er faldne, og andre faar ingenting og kan maaske gaa og vente og spejde i Aar og Dag. Megen unyttig Lidelse kunde jo undgaas, om Soldaterne indbyrdes kendte hverandres Adresse til Hjemmet . . . .

— For flere Dage siden modtog vi et Kort fra dig, som var skrevet d. 18. Decbr. 1914, saa du kan jo forstaa, at Posten er noget uregelmæssig; bare dog den kommer. Dette sidste Kort af 18. Decbr. forekom os lidt fordægtigt, saa meget mere, som jeg Nytaarsmorgen var paa Posthuset og dèr fik se en liden Pakke Cigarer, sendt til din rigtige Adr., men returneret med Paaskrift: »k r a n k«. Vi blev jo derved lidt mere urolige, end vi plejer at være, og vi venter med Længsel efter Brev fra dig, som kan godtgøre, at der ikke er noget i Vejen. Fra J. hører vi fremdeles intet . . . . Dette uvisse er saa frygteligt; jeg har gjort et Forsøg paa at finde ham gennem »Røde Kors«, men det arbejder vel langsomt, og det er ikke let at være taalmodig . . . . Tak for Julehilsenen. Du kan nu vide, at vi fik den noget sent, men det er da ikke din Skyld. Mon du har faaet din Julegave, den lille lysende Lampe med ekstra Batteri nogle Dage senere? Vi kan forstaa din Sorg over den gode Kammerat, for vi lever jo med derude, hvor vore Dreneg er, og vi kan glæde os med dig over, at du fik Lov at række den saarede en Lædskedrik; forsøm det aldrig, om Lejlighed gives! Dejligt, om du havde haft en Dagbog; jeg synes, at alt,

hvad I oplever i Felten, selv det mindste, gør Krav paa Interesse . . . . I Gaar var jeg paa Apoteket og købte et Glas til dig for Utøj. Det skal hældes draabevis paa Undertøjet. Apotekeren mente, det var meget virksomt. . . . . Bare du ikke havde været saa langt borte. Der skal ogsaa komme et nyt Batteri til Lampen. Skal vi sende en Skindtrøje? Du skrev, at vi da ikke havde behov at være bedrøvede Juleaften. Naa ja — tror du, vi kan glæde os ret meget over Lys og Varme og anden timelig Velvære, saa længe Krigens Plage raser? Naar jeg hver Aften sender Blikket ud mod Sydhimmelen, fylder Krigsplanen min Tanke, det er, som om alt er forandret paa Jorden, over hvilken Forbandelse udgaar i Stedet for Velsignelse. Ødelæggelse møder mig allevegne, tilmed Nød og Jammer — kun Himlen er den samme og Stjernerne, og højt over Stjernerne troner Jesus Christus — »han er den første og den sidste«, o Gudskelov! . . . . Skriv snart lidt eller meget. Fortro dig til Ham, »Herren, som viser sig stærk i at hjælpe alle dem, hvis Hjerte er helt med Ham«. Lev vel, min Søn! . . . . Levende er det Spørgsmaal for os i Aar: Hvad mon det nye Aar vil bringe?

— Nej, vi var ikke meget glade Juleaften; Stemningen er trykket overalt; Krigen er en Plage, som vi alle lider under, bare vi dog havde boet i et Land, hvor der ingen Krig var, godt, at du kender Himmelvejen; Herren gøre dig redelig og sand i al din Færd, især mod dem, du er sammen med, fortæl os saa kun lidt om Forholdene, som de er . . . . jeg sender en stor Pakke

Insektpulver til at strø i Uldtøjet; du kan maaske meddele lidt deraf til dine Kammerater, I er vel ligedan? Skriv et Kort snarest og meddel os, hvad du har modtaget, og hvad du ønsker; ja, lad os saa stedse være hos Herren, som giver den trætte Kraft!

— Dit sidste Brev, som vi har modtaget, er af 30. Decbr., et Kort af 28. fik vi før og ser deraf, at du har været syg, men atter er rask og kommen til Kompagniet igen, saa har du jo fortalt lidt om nogle Kammerater, ja, jeg skal vel ikke sige, at de gik til »Ryes Brigade«? men det maa jo være rart, synes jeg, at kunne gøre en Kammerat en Tjeneste, ligemeget hvem, det kan der maaske blive lagt Mærke til i Himlen; der kommer nu og da Breve her hjem, som den ene Kammerat har skrevet for den anden, som har faaet Forfald, og det er jo godt, at det er saaledes, der er saa mange Fædre og paarørende her hjemme, som gaar i Kvaler, fordi der ingen Efterretninger komme; d e n h a a r d e V i s h e d e r a l l i g e v e l b e d r e e n d U v i s h e d; bare vi dog kunde faa at vide, hvordan det er gaaet J.! Du skriver, at du har faaet Brev fra Præsten; ja vi kan jo høre ham saa ofte, men alle er enige om, at han fortæller for meget om Krigen fra Prædikestolen; vi hører saa at sige Krigsbulderet altid ved Nat og Dag, og vi vilde jo saa nok være fri derfor i Kirken, men det er maaske for meget at forlange; saa tier vi og bliver hjemme, skønt vi vel nok nu trænger haardest til at høre Herrens Ord af sande Profeters Mund . . . . husk! at du er et Lykkebarn, som mange beder

for, ellers havde du vist været borte for længe siden; de tyske Tabslister skal efter Sigende have naaet en Million. I denne Uge er der mindst bleven afsendt 10 1 Pd.s Pakker til dig, Pulver for Utøj, Olie, Flæsk og Pølse, saa nu skal du faa Sul, et nyt Batteri til din Lygte følger ogsaa med; nu kan du saa fortælle os, hvor meget der kommer tilstede . . . . Hvordan gaar det med Fødderne? har I gode Støvler? hvordan er I paaklædt og hvordan er Frisuren, kan I faa jer klippet og barberet? hvordan gaar Tiden for jer i disse Jordhuller, har I nogen Motion, er Disciplinen meget stram? . . . . Mor er nu omtrent rask igen; Mælkekuskene er indkaldt, vi maa selv køre Mælken til Mejeriet . . . . Lad nu ikke Øjeblikksstemninger præge dig alt for meget, men vær mandhaftig og sanddru i al din Færd, fast og ubevægelig i Herrens Sandhed, og trods alt befal dig Gud i Vold, hvordan det gaar; træffer du kendte Landsmænd? Alle vore Tanker er der ude . . . .

— Vi har i Gaar modtaget 2 Kort fra dig . . . . vi havde ventet med Længsel efter dem, vi glædes altid lidt, naar vi ser Livstegn, især i denne Tid, da vi hører saa meget om Død. Mon vi da ikke skal høre mere fra J., eller vil der ingen Efterretninger komme om ham? Maaske kan du finde ham, saa indbyder vi Eder herved begge to til Sølvbryllup her . . . . nøjagtig i Dag om en Maaned . . . . og om der blev sluttet Fred til den Tid, saa tror jeg nok, at jeg tør love Eder en Glædesfest, Gud til Ære; men skulde I ikke kunne komme, saa tror jeg nok, at vi lader være med at feste . . . . Vi har

mange Soldater gaaende her, som passer Grænsen . . . . Bestillingen er hverken ansvarsfuld eller farlig, men Egnen er usikker, som de siger — og omtrent al Forbindelse mellem Slægtninge og Venner er afbrudt . . . . Opsynet er meget strengt, saa man bliver jo saa meget som muligt i Hytten . . . . vi agter at slagte en Gris i en nær Fremtid, lidt Kartofler har vi jo, og lidt mere, saa det gaar vel med den Ting . . . . bare dog Krigen snart maatte faa Ende og dermed al Krig ophøre tilligemed al Brutalitet; ja det vil ske, naar Jesus bliver Konge over Folkeslagene. Vi maa endnu bede: »Udræk dine Hænder fra det høje, udfri mig og red mig af de store Vande, af de fremmedes Haand« (Salme 144,7). Han siger: »Se, jeg har tegnet dig i mine Hænder (Ess. 33,29). Godt, at »Den evige Gud er en Bolig, og hernede er de evige Arme« (5. Mos. 33,27). Vil Menneskene ikke tro og lyde Ham, nuvel, Han skal nok vide at føre Retten ud til Sejr. — Det kunde næsten se ud, som om Jorden var prisgiven til Undergang, men Jesus, Herren Gud den Almægtige, har talt det første Ord, Han vil og tale det sidste. »Hvo, som mig lyder, skal bo tryggeligen og være rolig, uden Frygt for det onde« (Ordspr. 1,33). Lykkelig den Mand, hvis Villie og Hjertens Begær er Ham til Behag!! . . . . Kommer du sammen med nogen herfra Egnen? taler du altid Tysk? . . . . bliver I afløst og kommer tilbage i Hvil nogle Dage, er Beboerne borte, hvor I er? opfører I Eder altid som Kristne, er I altid væbnede med »Aandens Sværd, som er Guds Ord« (Efs. 6,17), kan du med dette gøre en og anden en Tjeneste? — Nu maa jeg slutte, alle er i Seng, og det bliver koldt, det er Vinter ude, Gud Herren

være dig Sol og Skjold, Hans Engel dække dig med sin Vinge, og hermed mange gode Hilsener fra Guds Folk trindt om — som beder for dig — og os kærligst fra Hjemmets Rede . . . .

— I dette Øjeblik fik vi egenhændig Skrivelse fra J., at han er i Live og i russisk Fangenskab langt inde i Sibirien; 4 Uger har de kørt for at komme der. Kortet er skreven d. 16. Decbr. 1914 — Gud ske Tak i Dag! Hvor det var en stor Glæde, vi havde jo ikke meget Haab . . . . og vi takker ogsaa Herren, fordi du er kommen til Sachsen; der bliver du vel nok restaureret, men ellers er den Sygdom ikke nem at blive af med . . . . det var vel ikke umuligt at besøge dig der? — ligger du? Vil man maaske sende dig hjem paa Rekreation? . . . .

— Først i Ugen har jeg skrevet et Brev til dig; samme blev indlagt paa det tyske Toldsted, og da jeg nærer Frygt for, at du ikke har modtaget det, vil jeg gøre det om. Den 2. Februar modtog vi et egenhændigt skrevet Kort fra J.; han befinder sig i russisk Krigsfangenskab dybt inde i Sibirien, vist ikke saa langt fra Krasnojarsk; han meddeler kun, at han er i Live, har ikke kunnet skrive før, har kørt i 4 Uger for at naa dertil, og Hilsen . . . . Det er godt, at du er kommen paa Lazaret, hvor du faar god Behandling; den Sygdom kan jo være meget alvorlig . . . . jeg vil ikke skrive saa meget, men blot meddele dig, at jeg har tænkt at gøre Rejsen for at besøge dig (om Gud vil), hvis man ikke

sender dig hjem paa lang Orlov paa Grund af, at du ikke saa snart kan komme dig, og skulde du snart kunne blive rask, maatte jeg vel helst komme i næste Uge . . . . Det var næsten som en Opstandelse med J., mit Haab var meget lille, Mors dog lidt større, men Glæden var omtrent lige for os alle; han trænger vist haardt til en Skilling, mon det kan gaa an at sende samme? . . . .

— Dit Brev af 6. Febr. modtog vi i Dag, og det glæder os, at det bliver bedre med dig; det maa vist ikke have været saa slemt . . . . Vor Tanke var, om du muligvis kunde komme nærmere her hjem, til Flensborg eller ogsaa helt hjem imod at blive tilset af Læger her, alt forudsat, at Helbredelsen vilde tage længere Tid. I modsat Fald, dersom du snart kunde vente at blive sendt til Fronten igen, saa vilde jeg gøre Rejsen derop for at se dig, og det var Meningen, at jeg vilde være taget afsted sidst i denne Uge. Men nu ser vi af dit Brev, at du muligvis kommer. Vi havde tænkt, at du ikke ønskede under disse Forhold at rejse hjem paa et kort Besøg. Vi kan jo nok vide, at du længes og vilde glædes ved at se Hjemmet, og vi alle hjemme vilde være meget glade for at se dig. Men Bortrejsen igen (efter et Par Dage) til Fronten turde maaske ikke blive fornøjelig. — Der er vel saarede og syge nok til Lazaretterne, jeg tænkte mig derfor den Mulighed, at man gerne vilde af med dig en Maanedstid, du kunde jo tilses her . . . . I Tiden fra 20. til 28. d. M. kan jeg ikke godt være hjemmefra (Bryllupsdagen er den 27.); der bliver paa Grund af Krigen ikke megen Fest-

lighed, men jeg vil dog være hjemme. Skulde du snart afrejse til Fronten igen, naar du modtager dette, og altsaa i k k e kan komme hjem, saa maa du sende et Telegram, og jeg begiver mig paa Rejsen . . . .

— I Dag modtog vi dit Kort af 15. ds., og det ser ud til at være daarligere med dig — du har da skrevet om, at du var oppe og kunde gaa ud før — og naar vi hørte, at der kom en i Støvler til Huset, saa tænkte vi næsten, det var dig, førend Døren gik op, og vi havde da opgivet at rejse ned til dig. Præsten har tilbudt at skrive en Ansøgning om at faa dig flyttet til et Sted nærmere Hjemmet, maaske maa vi helst lade det være? Jeg har ogsaa været bange for, at du skulde blive syg som Følge af Overgangen — naa, du er maaske, hvor du skal være — og saa gaar det nok; du taler om frisk Luft; der er da vel ikke noget i Vejen med Brystet? Vi haabede saa sikkert, at du vilde være her hjemme til det lille Jubilæum . . . . Paa Lørdag vil vi slagte Grisen, saa kan du jo komme og smage paa en Medister; skriv snart igen om, hvordan det videre gaar . . . .

— I Gaar Nat ved 1-Tiden var Freja meget vagtsom, det lod til, for os at høre, som kom der nogen . . . Moder stod op, for det kunde maaske være dig der kom, men nej! . . . Atter nu i Dag naaede os et Rygte om, at J. G. skulde være falden — jeg troede det ikke, men begav mig til Københoved, og det viste sig at være

sandt; det hele var forvandlet til et Sorgens Hus, der ikke kunde lade sig trøste. P. var og tog imod mig, og han var en Del forstyrret; i Formiddags var N. N. kommet med Budskabet (hendes Søn kom næsten daglig sammen med Jørgen). Den 10. Febr. ramte den Kugle vor gode Broder, som dræbte ham paa Stedet, netop paa hans Fødselsdag, han blev kun 36 Aar, han er nu hjemme hos Gud, det er ganske vist!! Vi talte lidt og bad sammen, og nu græder Familien videre. Herren vil nok ad sin egen Vej lindre dem Nøden og Sorgen. Ja, vi andre sørger ogsaa, vi har i ham tabt en trofast Broder, som ingen af de andre kan erstatte. Velsignet være hans Minde!! Hvordan gaar det med din Sygdom? Vi synes næsten efter dit sidste Kort at dømme, at det snarere har forværret sig? Vi faar ikke meget at vide om, hvorledes det egentlig gaar med Krigen, men vi synes at have det paa Fornemmelsen, at det bliver værre endnu; men godt, at vi har den lyse Udsigt, at det vil blive godt tilsidst. Der kommer saa mange Forordninger om, hvordan Brødet skal være — hvor meget vi maa faa samt Beslaglæggelse af alt Brødkorn og nu ogsaa al Havre, Hestene maa kun faa 2½ Pd., siges der, ja tynde vil de blive, arbejde kan de jo da ikke efter det Foder. Hundene skal slaas ihjel, siges der, og mange andre Rygter gaar der, saa vi kan ikke hitte Rede i det, men vi forstaar, at Krigen er en værre Plage end Pest — Kong David forstod det ogsaa — »derfor vilde han hellere falde i Guds end i Menneskers Haand«. »Herren viser sig stærk i at hjælpe alle dem, hvis Hjerte er helt med Ham«, saa lad os da hjæl-

pes ad paa Vejen, at vi kan redeligen vandre og aldrig forandre det himmelske Sind . . . .

— Det glæder os meget, at det ikke bliver værre med din Sygdom, jeg var næsten bange for, at du (ifølge den bratte Overgang) kunde blive rigtig syg, saadan gik det jo J. efter Feltlivet i Frankrig. Dette om Narkose forstaar vi ikke og kan intet Raad give udover, at der er en Professor i København, som kan kurere din Sygdom, men der kan du jo ikke komme. I denne Uge bliver jeg altsaa hjemme, men maaske vil jeg begive mig paa Rejsen efter den 28. ds.? Præsten vilde nok skrive en Ansøgning om at faa dig hjem, men jeg ved ikke, om det kan gavne eller skade — vi har haaber, at du kom her hjem en Tur, men det er maaske ikke muligt — kan det monstro skade din Hjemlov, at jeg besøgte dig? Skulde man lade dig rejse, saa send et Telegram, at jeg kan hente dig paa Stationen. Som Følge af Krigen udgaar der ingen Indbydelse i Anledning af vort Sølvbryllup; vi vilde jo saa gerne have haft j e r a l l e om os den Dag . . . . til en lille Glædes- og Takkefest, men Tiderne har forandret sig saaledes, at det gaar stille af. Krigsplagen fører det med sig, at der synges ingen Sange og ingen Glædesfester bliver afholdt. De 25 Aar er jo ellers gaaet forholdsvis hurtigt; Gud var god imod os, og vi maa bekende, at hidindtil har Han gjort alle Ting vel, især i den sidste Trængselstid har Han givet os mange Beviser paa trofast Forsorg, skønt vi kun var »senhjertede til at tro . . . .

— Saa blev der alligevel Højtid i Gaar her. Naboer og Familien fra Byen indfandt sig hen paa Eftermiddagen, en Familiemiddag med 2 tomme Pladser; Mor havde et Par Dage forud redt en Seng op i Tilfælde af, der skulde komme en Krigsmand, men saa fik vi jo dit Kort, og saa glippede Haabet; vi modtog flere værdifulde Gaver. Fra Nord kom der mange Breve og 2—3 Telegrammer med herlige Ord og gode Hilsener, en Mængde Blomster, som fryder Øjet og glæder Hjertet, om end Skyerne er mørke og tunge — saa har Herren tilsat dem lysende Rande:

»Som solsprængt Sky
af Dagen ny
paa Herrens Vej er hver en Skygge«,

som Præstefamilien i V. blandt andet skrev til os, jo de Hjertens gode Ord og de mange Blomster gjorde mig saa godt, men ellers blev der gjort mere Væsen, end godt og gavnligt er. Mor havde faaet en kon Myrthekrans af ægte Sølv fra mig; vi spiste Nadver i den store Stue, som var i Festskrud; en smuk Guirlande var ophængt; en stor Krans af Efeu var ogsaa anbragt, i hvis Midte der stod »25« af Enbærgrønt paa dejlig hvid Baggrund; jo der var mere Fest end vi kunde have ventet i disse Tider; der blev saamænd holdt Taler, og vi sang flere Sange til Herrens Pris; vi synger jo ellers ikke meget; — vi sad længe og kom først i Seng Kl. 3, saa jeg er meget søvnig, og mit Hoved er lidt i Uorden . . . . Han, som siger: »Jeg er Vejen og Sandheden og Livet«, siger jo ogsaa »F ø l g m i g !«

Det er herligt at følge Jesus, saa faar Ens Liv Indhold .... Nu maa vi hellere sige Godnat, se at finde dig tilrette i Forholdene — er Omgivelserne ikke gode, nuvel, saa var det vel Meningen, at du skulde være Saltet. Hermed nogle Ord, som ogsaa er sendt til dig: 2. Kor. 9,8, 1. Kor. 10, Hebr. 12,28 og 13,14, Ordspr. 4,18, Ps. 84 og Krøn. 20,9, Kol. 2,5, Essajas 46,4.

— Jeg tænker saa atter paa at give mig paa Rejse, men kan ikke komme til et Resultat. N. N. er hjemme 14 Dage, har været 2 Gange saaret, der kommer jævnlig Bud efter nye Mænd, som indkaldes .... nogle har fremstillet sig vist snart 10 Gange; de er jo rene Krøblinger, men Autoriteterne maa jo mene, at de kan blive duelige med Tiden. I Eftermiddag har Præsten været her med Besked fra din Læge, og saa er jo derved intet at gøre. Jeg tænker saa smaat paa at rejse herfra den 26. ds., jeg er lidt bange for den lange Rejse — men tager man dig til Fronten igen, saa vil jeg fortryde, at jeg ikke tog afsted, jeg vilde have ventet endnu til den stille Uge, men Mor siger, at jeg har ventet længe nok; jeg haaber at naa til din By Lørdag Aften, jeg bliver der saa et Par Dage, om Gud vil; maatte det være til gensidig Gavn og Glæde, og saa vil jeg ikke skrive mere denne Gang. Altsaa paa Gensyn!

— Ja, saa er jeg atter hjemme .... Rejsen gik ellers godt, var hjemme i Gaar Eftermiddags ved 3-Tiden. Der var i mit Fravær intet nævneværdigt sket udover,

at den lysbrogede havde faaet en Kalv. I Dag har vi været i Kirke og ved Herrens Bord . . . . Efter en god lang Nattesøvn er jeg ganske godt tilpas, fryser blot lidt, ja jeg er glad for atter at have set dig i rolige og gode Forhold, du skal jo samle Kræfter der i den lille stille og venlige By; da jeg i Gaar satte Foden paa vor egen Jord, tænkte jeg, hvor vidt forskellig fra hine Egne; vor er fuldt saa god og sund for os, vi vil ikke bytte! Du savner vel nok blandt andet den hjemlige Gudstjeneste, ja ja, men du har jo Guds Ord (det skrevne) og Betingelser for at kunne trænge ind deri — saa benyt nu den lune, stille Sommer der borte ved Skov og Sø til at samle Skatte, som Møl og Rust ej kan fortære, saa du kan have lidt Forraad at tære paa, om Tiderne skulle forandre sig til det værre. Jeg ved jo nok, »om at tage en Dag ad Gangen«, men d e t t e gælder vel mest om at bekymre sig — jeg ved ogsaa, at de gode Tider bliver os givne, for at vi skal samle Forraad, som vi kan tære paa, naar de svære Tider kommer; jeg mener, at det gælder om at have gennemlevet noget af, hvad Guds Ord og Forjættelser giver, som kan tages frem, naar det b e h ø v e s. I Morgen fejrer vi saa »vor Herres store Mindefest . . . . men — ak, Folket er det samme som for 1915 Aar siden! Maaske er det værre endda, mere Synd, hvor dog næsten alt drejer sig om at bekæmpe hinanden i Krigen, at forherlige sine smaa syndige Helte med Glorie, medens Han vemodig endnu maa sige: »til mig ville I ikke komme«, »vidste du dog, hvad der tjener til din Fred«; mon ikke Herren endnu en Gang vil sende en Profet Jonas, som har en Røst

der kan lyde fra den ene Landsgrænse til den anden? Gid Han vilde!

Ja, i Morgen har vi den store Forsoningsfest. Da blev al Verdens Synd betalt og Syndsforladelse saa dyrekøbt, hvor mange ved det? Hvem vil sige det, saa det kan trænge ind? Du tager vel din Del, min Søn, og siger Tak! Tak! vær frisk og vel tilmode, »Synd ikke mere!« Gud glæde din Sjæl der borte!

Det er fuldbragt.

Hør Korsets Ord: Det er fuldbragt,
som Verdens Frelse kræved,
Udfrielse fra Syndens Magt
og Straf, hvorfor vi bæved!
Forbandelse ved Lovens Bud,
der evig skilte os fra Gud,
er helt i Christus hævet!

Ja, sandelig: det er fuldbragt,
hvor tidt det end tilsløres!
O, maatte dog det blive sagt,
saa viden om det høres:
Guds hele Frelse er alt sket
og alle Ting saa fuldt beredt,
at intet mer skal gøres!

Halleluja! Det er fuldbragt!
lad Sejrens Hymne stige
til Jesu Pris med saadan Magt,
at Helveds Aander vige!

Hans Sejr er din, saa langt du tror
paa disse Jesu Kongeord
som Lov i Aandens Rige!

Og saa hermed Hilsen fra alt og alle her hjemme; skriv snart, hvordan det gaar; vi ønsker dig en velsignet Paaskefest, thi Han er opstanden!«

— Ja, nu gaar alt næsten sin vante Gang herhjemme . . . . vi var lidt baglige fra Efteraaret, og vi maa nu se at faa Jorden bekvem til Saatiden; jeg har været lidt haard med Sav og Kniv i Haven, det maa jo da alligevel ikke gro helt i Vildnis, Droslen slaar i Aften sine klare Tik, Tik derude og ser skælmsk efter Enebærbusken; dens Tanke er nok, at der kan alligevel blive en lun Bolig for Mutter og Reden, efter at jeg har pyntet den med Saksen. Vi skulde jo have haft en Bænk med Planter, og Kartoflerne skulde ogsaa have været lagt m. m.; det er ikke helt let at blive foran . . . . Vi har atter modtaget et Kort fra J.; han er sund og ikke saaret; han sender »Hilsen zur Silberne Hochzeit« . . . . vi maa godt skrive til ham »in Muttersprache«, han har nok endnu ikke ved Afsendelsen af dette Kort modtaget noget fra os. Fra København »Røde Kors« har vi faaet Meddelelse om, at Fangerne i R. skal faa 58 Øre om Dagen i Kostpenge; det er jo ikke saa galt . . . . I Morgen skal jeg paa Mejeriet hele Dagen, 2 Bestyrelsesmedlemmer er jo ved Fronten — saa skal jeg en Dag ud at tælle Kreaturer — saadan dratter min Tid hen. Vi tænker meget paa Eder, dog vil vi gerne

haabe, at J. ikke har det saa drøjt, og du lever jo stille der langt borte i den lille By ved Fyrrene og Skovsøen, hvor Krigen ikke naar hen; saa længe dit Ben er saa daarligt, maa du jo blive der . . . . Ja, saa maa jeg slutte med et Godnat i Jesu Navn. Hans Ord være Lys paa din Vej og Lygte for din Fod; vær tillidsfuld og tryg under de evige Arme. Skriv saa snart igen, hvordan det videre gaar; jeg sender en Bog, men pas godt paa den og send den hjem igen i god Stand . . . .

— Da jeg i Formiddags sidder hjemme, vil jeg sende et Par Ord ud til den fremmede Garnisonsby. Det er en dejlig Morgenstund; efter den lange, tørre Tid drysser Regnen nu ned og bringer stærk Grøde og Frugtbarhed; Luften er fyldt med yndig Duft, saadan som det kun kan være i Maj . . . . ja, her er kønt i denne Tid, bare ikke Krigen var og vore 4 raske Drenge kunde komme jagende hjem paa Cyklen, hver med et Bundt Glæde og Friskhed . . . . For et Par Dage siden fik jeg Brev fra N. N., han er nede i Karpaterne, hvor han jo nok oplever mange interessante Ting, Krigen mærker han nok ikke meget til, han skriver om Vinavlen dernede, at Arbejderne stiller endnu paa Torvet om Morgenen Kl. 4, hvor saa Vingaardsejerne gaar hen og lejer 10—20—30 Stkr. efter Behov; han har flere Kammerater her hjemme fra . . . . det lader til, at han er ganske godt ved Mod, og hans Eksistensliv bliver vist uddybet dernede . . . . Vi hørte et Brev om J. G.s sidste Dag før Døden, hans sidste Ord til en Kammerat viser, at Døden kommer, naar vi mindst venter det. De

var udkommanderet; da de var kommen op af Hulen, siger Kammeraten: »vi glemte at faa Brød med!« G. svarer: »lad det kun ligge, vi kommer nok snart tilbage igen«; Kammeraten var ved Ambulancen og fandt ham en Stund efter død, saa dette med den sidste Bøn er noget lavet, men det har jo intet at betyde, hans Sjæl var forlængst givet til Gud, nu glædes han hos Gud, men vi andre savner ham, og mange sørger jo meget over ham . . . . Ellers gaar alt som sædvanlig; vi har ikke mange Svin paa Grund af Kornmangelen, men vi har ret godt Græs, og Køerne giver dygtig Mælk i Spanden, hvoraf du kunde haft godt af at faa en Taar Morgen og Aften; det er meget sundere end det tyske Øl; i de sidste Dage er der bleven flaget her, man siger, at der atter er taget en Masse Russere, saa Krigen vil vel snart være endt, om ikke Italienerne var kommen — hvor mange der vil lyde Gud ved jeg ikke, men i Krig vil de alle — Herren gøre Udgangen god!! Mor har sendt en Pakke, som du vel har modtaget? Hvordan gaar det med Benet og Hosten, skriv snart igen . . . . ja nu Farvel for i Dag.

Det Haab, som har styrket de gamle,
skal styrke de unge med dem,
de Minder, som de vilde samle,
skal slynge en Krans om vort Hjem.

Den Tro, som de kunde bevare,
da Tiden hernede blev ond,
den Tro vil vi ogsaa forsvare
til Frihedens herlige Stund.

— Tak for Brevet i Dag, ja vi havde gaaet og tænkt, at den Stund vist nærmede sig, da du atter vilde blive sendt ud — hvor mon det nu gaar hen? I Dag er det altsaa Søsters Fødselsdag, jeg ser, du har faaet Brev fra hende, meget kært formoder jeg, hun skriver jo ikke lange Breve . . . . det ser ganske godt ud her paa Markerne, Græs har vi ogsaa og Køerne giver Mælk i Spanden; i Dag har jeg leveret de sidste Svin, 1 Mark Pundet levende Vægt, saa Regnskabet er jo let gjort. Nu har vi lige haft Fremmede fra S . . . . en Mand, hvis Søn er Fange i Sibirien og Kammerat til J., nu er han død der af et Halsonde; vor J. havde sendt dem Dødsbudskabet, og nu kom den stakkels Fader her for om muligt at faa lidt mere at vide om Sønnens sidste Dage, men vi kunde jo intet meddele. Mor har vel nok fortalt dig, at intet har naaet J. hjemmefra, men vi haaber, at det nu vil lykkes gennem Røde Kors . . . . her er meget tørt nu og Jordlopperne har travlt med Roerne; i Gaar har jeg saaet 2 Agre om. Det er rart, at du har faaet denne Kammerat; er han ogsaa ved Maskingeværet; ja nu kom Italien jo, men mon ikke nok der snart bliver Fred alligevel? . . . . Giv jer Gud i Vold o g t r o H a m til det bedste!!

— Tak for Brevet af 6. Juni, jeg ser deraf, at — ja at vi snart ikke kan vide, hvor du er mere; for et Par Dage siden fik vi det sædvanlige Maanedskort fra J., skrevet først i April; han lider en Del af Rheumatisme og har endnu slet ikke hørt noget fra Hjemmet . . . .

Nu skal Aargangene 96, 97 og 98 melde sig for at indrulleres . . . . hvem skal nu passe Bedriften her hjemme i de mange smaa Brug? Her er meget tørt, og Jorden sukker efter Regn, Slaagræsset bliver smaat i Aar, maaske bliver det saa med hele Høsten, skønt Præsterne netop i Aar beder om en rig Høst, mon Himlens og Jordens Herre vil høre den Bøn — naar dog Menneskene i P r a k s i s søger med al Flid at ø d e l æ g g e. Vi har ikke Mod til at bede om en god Høst i Aar. Vi beder for vore Egne naturligvis og vore Landsmænd og om Krigens Ende; vi sukker saa tidt: »O Herre Gud, hvor længe før Ret Du fører ud« —, at Folkene maa omvende sig til Herren og give Ham Æren, at hvert Folk maa dyrke sin egen Have og ikke ville herske over sin Nabo, men hjertelig nyde Freden og redelig søge hverandres bedste, indtil Dagen frembryder, og Han kommer —, men saa længe Krigen varer, at da de faa, som hører Herren til, maa opføre sig ridderligt som Kristne, hvor de end monne være; glem ikke heller du, min Søn, nogen Dag at sende Bud til Mesteren, han sender nok Bud til dig igen, maaske som til Fangen i Rusland? »Jeg lever!« Og naar han lever, saa er alting vel.

Han altid kun det bedste vil,
og han har Almagtskræfter.

Dine Køkkensager gror godt, men Træerne dernede kniber det for. I Aftes, da vi kom hjem ved 11½ Tiden, mærkede vi nok, at en lille Fugl pippede lidt i en stor Busk lige ved os; vi holdt saa lidt stille, og den lille graa Nattergal sang saa en yndig Arie for os i Nattens Stil-

hed, det gjorde saa godt i al den Oprevethed, vi ellers lever i.

— Vi er altid glade for Brev fra Eder to, skønt der hænger megen, megen Vemod derved, især for J.s Vedkommende — det lader til, at du har det ganske godt og kan nok sætte mig lidt ind i Forholdene, navnlig med, hvad du skriver om Kapellet, jeg var vist og gaaet derind. I Dag har vi atter faaet et Kort fra J. med det sædvanlige »endnu ikke hørt fra Eder« — hvor kan det dog være. Det lader ellers til, at han er nogenlunde rask og sender Hilsen . . . . jeg gaar nu ene og roder i det og har kun liden Glæde . . . . Den 14. ds. fik vi to Mand i Kvarter, Grænsen er nu tæt besat, den ene er fra Slesvig, den anden er fra Dybbøl . . . . her er meget tørt, Roerne har jeg i Dag saaet for 3die Gang; Kløveren har vi slaaet, vi faar 5 smaa Læs, hvor vi plejer at faa 12. Det ser daarligt ud paa Markerne . . . .

— I Nat har vi faaet en god Regn, og Roserne bryder frem i Massevis her udenfor; det er en skøn Dag i Dag, men der mangler jo noget, for at vi kan nyde den fuldt ud — og vi ser af dit Brev, at du heller ikke er videre stærk, Herren give dig Kraft og styrke dit Mod!! Gennem Røde Kors i Danmark Brev fra J.; han ønsker Undertøj sendt, og jeg har besørget samme sidste Fredag. Dersom du vil skrive til ham, saa maa du vist helst adressere Brevet til R. K. i København til videre

Forsendelse; jeg tror nok, at Adressen der bliver skreven med russiske Bogstaver; vi længes meget efter vore raske Drenge. Tomheden breder sig.

Forf. (min gode Ven) har givet mig medfølgende Bog, der er Guldkorn deri, se og find dem — send mig saa Bogen tilbage igen, maaske i den tomme Æske, som saa kan bruges igen, de koster ogsaa Penge; skriv snart, vent ikke saa meget efter Brev fra os; jeg har ikke saa god Tid nu til at skrive noget, som har Værdi. Lev vel! Fik Hilsen fra H. N. med særlig Sprog til hver. 2. Corinth. 5. Kap. sidste Vers og Salomo Ordspr. 31. Kap. 29. Vers. Kom lige fra Haven; Jordbærrene er ved at blive modne; kan du ikke faa Lov at komme hjem og smage dem. Herren velsigne og bevare dig!

— I Dag er her Tordenvejr med lidt Regn, som vi gerne vil have, da Jorden er meget tør, og Planterne tørstige; vi maa nu have Kreaturerne inde hele Dagen for Utøjet, og ude om Natten . . . . vi havde en stille Søndag; i Haven er der et Rosenflor saa fint som hos nogen Greve. Jeg har solgt den gode Hest for den nette Sum 2500 M., købt igen til 1700 M., skal slaa Græs i Morgen . . . . vi har fuldt af Landstormsfolk her, vi har 2, og det vil gaa ud over Fødemidlerne, som var knappe i Forvejen . . . .

— Da jeg intet kan bestille, vil jeg sende dig et Par Ord. Som jeg har fortalt, er den gode Hest solgt og en ny, mindre, købt igen, og det lader til, at vi kan faa

lidt Bryderi med den; i Gaar vilde vi køre Ajle ud, men det vilde Dyret ikke, saa tog vi en anden Vogn og vilde hente lidt Sand i Grusgraven. Som jeg der stod og læssede paa, kom der uventet et lille Skred, og jeg fik det venstre Ben lidt ramponeret; har i Dag været hos Lægen, men Benet er ikke i Stykker, kun noget hovnet i Fodledet, og jeg kan og maa heller ikke gaa de første Dage; det ser slemt nok ud, saaledes som Sagerne nu staar, Ajlevognen staar paa Marken, og den gunstige Lejlighed for Udkørslen gaar jo saaledes tabt for mig; de Soldater, vi har, er saamænd flinke Mennesker, som gerne vil hjælpe, men de kan jo ikke ret meget, den ene er Bager, den anden Snedker; naa, det hele er vel nødvendigt, for at jeg kan lære at blive taalmodig. Vi har ikke meget Græs til Kreaturerne, men har nu faaet en Del Regn, og Roerne kunde vist blive gode, om vi kunde faa dem holdt ordentlig rene; vi har haft streng Torden her . . . . Vi kunde nok ønske lidt mere Oplysning om din ny Benævnelse, Schytse, og saa dette Telefonvæsen . . . . I Morgen vil Pastor C. holde Afskedsprædiken, og saa rejser han nok en af de første Dage ned til den fede Østeregn; ja, alting bliver ogsaa dyrt her hjemme, jeg har købt Petroleum for Vinteren, 100 Pd. à 50 Pf., altsaa 50 M. Købmanden mente jo ikke, der blev noget at faa siden. Høsten kan nu bedre sig meget, men der skrives i Bladene saa meget om Beslaglæggelse baade af det ene og det andet, saa Sagerne bliver os maaske fratagne til en billig Penge, ligesom sidste Aar, medens hvad vi skal købe af Klid og Sager er frygtelig dyrt, ja det er meget kedeligt, især for de mindre Brug, som ikke avler stort mere end til Husbehov.

Hvordan er det dog med Folks Sindelag? Ja, der er dem, som længes efter Freden, men mon det er rigtig Alvor? Der er andre, forekommer det mig, som taler og skriver som om Krigen var deres Lyst og Glæde, den ene vil tvinge den anden til at ydmyge sig — men hvem vil ydmyge sig for Gud!!! Han vil ikke nøjes med at være d e n Konges og d e n Kejsers Hjælper, nej, Han e r Kongernes Konge og Herrernes Herre!! Den Lære er vel ikke let at nemme for de stolte Adams Slægter, saadan rigtig da, vel? Giv dig god Tid til at læse Bogen . . . .

— Dine 2 Kort modtaget, hvoraf vi ser, at du er paa Vej til Vestfronten, og vi er jo opfyldte af mange Anelser om, hvad du mon vil opleve . . . . vi faar megen Regn nu i denne Tid, og Høet i Engen faar for megen Skade især i Aar, da der er saa lidt; Sommerkornet gror godt nu, og Træerne dernede ved Grøften lever op paany. Ja, vi kan kun sende vemodige Tanker efter eder alle, og gid vi med mere Kraft kunde bede Gud bevare Eder og lede jeres Skridt paa de farlige og vanskelige Veje; vi har ikke megen Glæde, Livet her bliver vanskeligere og trænger til Opmuntring. Det var for min Sjæl et stort Gode, at jeg kunde gaa over i V. Kirke . . . . og dér høre Guds Ord og blive styrket ved at komme sammen med Venner og Frænder, men dette er jo nu ogsaa gjort umulig derved, at Politiet har hentet mit Pas . . . . ak ja, her paa den arme Jord med al sin »Syndebyrde« findes der Mennesker, som ogsaa har sin Glæde i dette; Synden og Raaheden møder man allevegne, og mon ikke Gud har forladt os?

— Den 11. Aug. Nu har det regnet, jeg ved ikke i hvor mange Uger, men hvis ikke det snart holder op, saa vil Rugen tage Skade paa Marken, vi har meget Græs nu, og Køerne giver Mælk i Spanden, Smørret er jo dyrt (1,95); fortæl os om Tjenesten, om Huset, hvor du ligger, om dets Beboere og om du snart kan tale Fransk, om dit Helbred — det lod til, at du var meget glad for din Stilling ved Telefonen; Tjenesten er vel lettere, men det er vel lige saa farlig, eller er Franskmanden helt tam? Haven her hjemme er meget vaad nu, Roserne raadner, men de hvide Liljer er i al deres Pragt, og Mor og Pigerne plukker Solbær, der er mange i Aar; vi har 2 Soldater indkvarteret, og de er slemme nok ved Fødemidlerne, nu har vi ikke kunnet faa Brød, Mel eller Kage i flere Dage hos de handlende i Byen, godt, at vi har lidt Rug paa Loftet, lidt Flæsk og Kartofler . . . .

— Dit Brev af 28. Juli 1915 har vi modtaget i Dag; det er ikke kært, at du skriver paa Tysk, Mor kan jo ikke læse det, og jeg kan knap nok forstaa det alt; vi kan skønne, at du ikke har faaet Brev fra os endnu, skønt vi har skrevet flere, men det kommer vel nok med Tiden, bare Adr. er, som den skal være . . . . Krigen er ikke til Velsignelse for vore Egne, der er tilsyneladende mere Nød nu end nogensinde. Tak for Matth. Kap. 24; jo paa dette tænker vi meget i denne Tid, »Folk rejser sig mod Folk«, og saadan bliver det ved — kun den Almægtige ved hvorlænge. Det regner og tordner fremdeles her. Vi sender Hilsen fra os alle med Job. 24, V. 8. Lev vel, Herren styrke dig!

— Det glæder os, at det gaar dig godt, du faar se og prøve mange Ting, nu gælder det om at beholde »det Gode«, alt er nyt og tildels vel ogsaa interessant, og vi haaber, at du ikke sparer paa at fortælle os, hvad du maa, af dine Oplevelser. Vi har stadig 2 Mand i Kvarter her hjemme, som slet ikke kan Dansk; Mor har endda lidt Besvær med dem, og mig er de kun til liden Nytte, men Tiderne fører jo dette med sig. For et Par Dage siden fik vi et Kort fra J., han er endnu rask og er ved Banearbejde i Mongoliet; den Dag, han har skrevet dette sidste Kort (24. Juni), har han netop modtaget et Kort fra os, som vi havde skrevet den 18. Februar. Penge har han endnu ikke modtaget . . . . Der bliver i hver Uge inddraget Folk her fra Sognet . . . . et Par Mænd her fra Omegnen skal være døde af Kolera nede i Galicien. Vi faar megen Regn her i denne Tid. Sommerkornet er kommet sig godt nu, det vil vare en Uges Tid endnu, inden vi faar Rughøst, det er knapt med Melet . . . . Efter Bladene lader det jo til, at der er mange Nordslesvigere i Vogeserne, saa du træffer vel nok Bekendte der . . . . Dine Breve maa være blevne opholdte undervejs, det har taget 10 Dage for at naa os, forhaabentlig bliver det bedre herefter; vi antager, at det er en lettere Bestilling, du har faaet ved Telefonen, maaske paa Grund af din Svagelighed, eller er det fordi du besidder Dygtighed til den Ting? Det lader til, at du mener, det ikke er saa farligt dernede, ja, jeg ved det ikke, men det er sikkert ikke overflødigt at minde om, »at Forsigtighed behøves«; venligsindet overfor Eder er Franskmanden sikkert ikke; — nu paa Søndag er det et Aar siden,

Krigen brød ud, og meget har jo forandret sig i den Tid til liden Glæde for mange, desværre, og saa begynder det andet Aar, og den mørke Sky hviler fremdeles over os, Folkene vil jo Krigen og mangler Betingelserne for, at Freden kan komme paa vor arme Jord; hvor tung er ikke dens Syndebyrde, og vi synes, at Tiden gaar saa langsomt nu, og sukker saa tidt: »Aa, Herre Gud, hvor længe vil det vare endnu, førend Retten kan sejre?

Fortro Dig Gud i al din Tid,
vær sand, redelig i al din Færd,
hold fast ved gode Fædres Minde.

Og hermed Hilsen fra os alle; skriv ofte lidt eller meget . . . .

— Vi er glade for at se et Par Ord skrevne med din Haand, mest over, at det gaar dig godt. Det lader til, at der er Rolighed der paa Stedet, medens det gaar haardt til paa Østfronten, hvor Russerne vel gaar tilbage, men Listen over faldne og saarede (særlig herfra) er uhyggelig lang . . . . Vi har 2 Mand (Hamborgere), som er ret flinke, men ikke meget vant til Landarbejde; Rugen har vi inde nu, et Stykke Havre (nord for Huset) og det meste af Byggen har vi høstet; i Dag regner det igen, Roerne staar udmærket, dog er der for meget Ukrudt deriblandt, og nu gaar Raadyrene i dem hver Dag, det Kram . . . . i Haven er der mange Blomster nu, Sommer-Georginerne i sjældne Eksemplarer; det runde Bed i Plænen er bugnende fuld

af røde, hvide, kobberbrune og blaa Asters; ja Blomsterne gror og er skønne trods Krigen, skønt vi har saa ualmindelig lidt Solskin i Aar — vil selv Solen skjule sit Aasyn for den blodige Jord? — Græsset er ikke slaaet, jeg kan ikke overkomme at faa det gjort til Søndag; nu er der meget Arbejde, som bliver forsømt, men det er der intet at gøre ved . . . . Det er atter uhyggelig længe siden, vi har hørt fra J., og vi kan jo næsten ikke skrive til ham, da der kun er lidet Haab om, at han faar det, og Adr. er nu mere vanskelig end før; jeg har været i Kirke i Dag, men fik meget lidt med hjem; den ny Kandidat har en prægtig Røst og nogen Talefærdighed, men han har vist ikke den Finger, hvormed han skulde pege paa »det Guds Lam«; han er egentlig for ung til Embedet her . . . . Hvor er det tungt for os, at vi er afskaarne fra Forbindelsen i Nord, vi har dog hjemme i den danske Menighed! Den danske Kirke er dog ikke helt Statens Trælkvinde; der er endnu Mænd, som i Aand og Kraft tør fremføre Herrens Bud uden Menneskefrygt. Far.

— Far har jo fortalt dig alt, baade om det ene og andet, saa der er ikke meget at tilføje. J.s Billede staar lige foran mig, han ser saa lyst paa mig og smiler til mig; nu er det vist ikke saadan for ham, men vi overgiver ham og jer andre i Herrens Haand, sikre paa, at han vil bevare Eder alle, saa vi atter maa samles. Nu skal jeg ud at lave Aftensmad, vore Soldater skal paa Vagt. Herren velsigne og bevare Eder alle . . . . Mor.

— Det er nogle Dage siden, vi modtog Brev, som havde været 11 Dage om at naa hertil; ja, vi faar at vide, at du er rask og velankommen til din Troppeafdeling igen; der er ogsaa kommet 3 Billeder i en Kuvert; saa fik vi Meddelelsen om, at du var befordret til Gefrejter, og at du har faaet Jernkorset; om du har fortjent det nu, faar vi ikke at vide — jeg syntes jo nok, at du maatte have fortjent det for omtrent et Aar siden — nu, jeg ønsker dig til Lykke med Dekorationen, bliv ikke storladen deraf. Gud Herren bevare dig for Skade og Fare . . . . Vi har ellers meget travlt, Arbejdet gaar saa langsomt med de faa Kræfter; vi er i Lag med Roerne, Vejret er ypperligt dertil. Jeg har bortbyttet den lille brune Hoppe med en rød Vallak; for et Par Dage siden løb de løbsk; der skete intet udover, at en gammel Vogn og Tøjet blev ramponeret. I disse Dage holdes jo Efteraarsmødet i V. Det gør mig ondt at jeg skal blive hjemme; forleden var jeg til Sørgegudstjeneste over 3 faldne paa een Gang . . . . jeg er ikke vel i denne Tid og lider meget af Hovedpine, ellers gaar alt efter Omstændighederne saa nogenlunde . . . .

— Ja, nu er det saa gaaet efter mine bange Anelser, du husker vel nok, hvad jeg sagde om din Hoste i Lauchhammer? Den gode Tid der og saa Sommersolen har vel nok standset Sygdommen i at bryde frem, jeg lagde ogsaa Mærke til et og andet, da du var hjemme paa Orlov, som vakte Bekymring — og nu er det saa kommen til Udbrud ved Vinterens Begyndelse. Hvordan er Vejrliget? Dernede er det maaske ikke Vin-

ter? Her fryser det allerede temmelig haardt . . . . Det glæder os, at Feberen er gaaet ned, og det er lidt bedre med dig, men jeg ved nok, at Sygdommen er lumsk og kan snart slaa om til det værre, saa vi beder, giv nøje Agt paa dig selv, ogsaa hvad Sygdommen angaar, og se om du kan gætte Lægens Mening, send os jævnlig Kort, om det volder dig for megen Anstrengelse at skrive et Brev; vi kan maaske sende dig et og andet nu, som du maatte ønske — Postforbindelsen er sikkert meget bedre nu end før. Hvor du dog bliver flyttet omkring i denne Verden, i Nord og Øst, saa i Vest og nu i Syd, saa du har vist faaet mer end nok af Udfarten; vi vilde saa gerne se dig i en pæn Gartnerbolig her hjemme et Steds, sammen med en virkelig Prinsesse, og Lykkens Roser skulde gro omkring jer, — og Mor og jeg vilde glæde os over det skønne Lys, som Gud vilde lade skinne om det dejlige Bo af hvidt og grønt — jo, jeg har alt bygget mangt et Slot, som atter er revet ned, men hvad Gud i sit Raad har bestemt, skal nok komme til Udførelse, om end Taarne falder, og du lægger jo alt i Hans Haand, saa maa det gaa ret og vel. — Fra J. er der intet. I Gaar fik Karen den tunge Meddelelse, at hendes kære Mand var falden i Rusland 4. Novbr. af et Bugskud, ja, der sørges og grædes meget heroppe i Nord, var der liden Juleglæde heroppe sidste Aar, saa vil der blive mindre i Aar, frygter jeg for . . . . Skal vi engang nyde Himlens Salighed i Evigheden — saa maa vi have lært Salighedsvejen at kende hernede, helst uden alt for megen Lidelse, med andre Ord: et lille Himmerig hernede; Grundtvig kunde saa let

finde det — jeg ikke — nu, Tiderne er vel nu ogsaa mere onde end den Gang — mon ikke?

Ja, vi beder Gud Herren om, at han vil antage sig dig og være dig god og naadig, og maatte vi dog naa det Billede, hvori vi er skabte. Nu bliver du vel ikke mere duelig til Krigstjeneste, saa kommer du vel hjem til Hytten her eller hjem til den Bolig, som Jesus har beredt; gid vi kunde følges —

Nu maa jeg sige Godnat for denne Gang; i Fantasien vil jeg forsøge at forkorte Afstanden mellem os — . . . . (Ess. 54,10).

— Modtaget dit Kort. Det glæder os, at det gaar godt . . . . jeg havde tænkt, at Passet til Mor var kommet i Dag, men nej . . . . Vi kommer, saa snart vi kan, dog maa du se at faa Bud, om Forandring skulde indtræde. Hermed 6 Æg, som i k k e er kogte; du maa jo nok faa 2 om Dagen; vi kan tage mere med, naar vi kommer. Har faaet Kort fra J.; han er nu i Nærheden af Moskau . . . .

— I Dag er det Søndag, der er Ro her, Soldaterne er rejst, vi ved ikke hvordan, men der kommer vel sagtens et Par nye i Morgen; vi vilde ellers nok være fri, men derom spørges der jo ikke. Har været i Kirke i Dag . . . . hjemkommen med et lille Udbytte af Dagen, synes jeg, Vejret er Regn og Slud, og det er, som øjner jeg kun mørke Skyer overalt, og jeg bliver gjort be-

kendt med Tanker, som saa ofte letsindig bliver udtalt »Om lykkeligst er ej den Mand, der snart til Hvile komme kan«, men jeg ved nok, at sligt ikke er velbehagelig for Herren, »Jeg lever, og I skulle leve«, har han sagt, og Meningen er vel med os, at vi den liden Stund her paa denne Jord blot skal begynde at leve det Liv, der skal fortsættes i evige Tider; skal vi end Skridt for Skridt med Møje kæmpe os frem, vel, saa betyder det, at Herligheden bliver des større, naar al Møje, Kamp og Strid er forbi. Ved at forsage og hengive os til Mismod synde vi kun (det kan godt være, at den sorte vil indbilde os, at vi er netop meget aandelige i saadan Tilstand, men tro ham ikke). Nej, hos Gud er der Ly; »den evige Gud er en Bolig, og hernede er de evige Arme. Vi kan vel forstaa, at mangen Soldat derude sender kærlige Tanker hjem til sin lille Bolig med alt det kære, som Gud gav enhver især derhjemme — hvor vilde han nu være tryg og glad, om han var der i Stedet for hist — ja, det forstaar vi, og meget mere. Men den evige Gud — en Bolig, som er allevegne, og hvortil vi altid kan ty og finde Beskærmelse — hvor Han ved sit Almagts Ord »giver den trætte Kraft og formerer Styrke hos den, som ingen Kræfter har«, og lader os høre godt Budskab, som giver Marv i Benene, og gøre salige Erfaringer i dette herlige, »at eje Guds Fortrolighed — ak! kunde vi forstaa dette som det andet, saa skulde Freden faa vore Hjerter til at svulme i Lykke og i Glæde, leve videre i Guds Bolig med et himmelvendt Sind og ikke blive trætte. Paa Torsdag er det et Aar siden, at vor Ven J. G. blev taget bort, jeg havde tænkt mig at være sammen med nogle af hans

nærmeste en Stund den Dag .... mon det ikke var godt, om de, der kendte J. paa nært Hold, ganske bramfrit gik sammen for at mindes ham i Fællesskab ved at bede sammen og maaske sige Gud Tak for hans Godhed mod Jørgen og Tak for hvad han gav o s ved Jørgen? Nu maa jeg slutte dette lange Brev, min kære Dreng. Herren gøre dig karsk, om muligt, paa Sjæl og Legeme ....

— I Dag skriver vi saa atter 27. Febr., og vi har været her i 26 Aar; sidste Aar var her 3 Drenge flere end i Dag, ak ja, hvor alt kan forandre sig; i Dag sidder vi ene herinde, det er Søndag, Soldaterne er paa Vagt .... vi har megen Sne, er ganske indesneet; 3 Daadyr gaar henne paa Roemarken og søger efter Roerester; nogle store Træknuder har jeg faaet ind til Kakkelovnen; det er jo Vinter, og jeg sidder her og skriver .... I Morgen skal jeg køre Is til Mejeriet, hvilket ikke er videre behageligt. I Gaar fik vi det sidste Rug af Loen; vi mangler endnu noget Blandkorn og Havre at tærske. Hvordan mon du har det i Dag? For et Par Dage siden fik vi et Kort fra dig, hvoraf vi saa, at du atter havde haft et Hjerteanfald; det er temmelig langt til Slesvig, ellers kunde vi oftere se til dig, forhaabentlig har vi nu den sidste Rest af Vinteren, snart vil Vaaren komme, og Solen vil sende sine varme Straaler ind til alle syge og fremkalde Liv i alt det øde, saa kommer du op af Sengen og ud i den friske Luft under de store Trækroner i Skoven paa Skrænten, hvor du nu bor, og saa vil du indaande den søde Duft, der vil være Lægedom for dit Legeme og Balsam for dit sunkne Mod.

Fuglene vil vel nok kvidre en lille munter Vise for dig, trods al den megen grimme Skyden, som skæmmer den smukke Natur, som Slesvig ellers er omgiven af . . . . jeg har faaet en ny Bog, »Guds Naades Dyb«, af en Præst; jeg synes nu, at han maatte have loddet lidt dybere, naar han vilde give sin Bog den Titel, du kan vel sagtens ikke læse den endnu . . . . I disse Dage skal vi opgive, hvor mange Kartofler vi har, Fødemidlerne bliver knappere og dyrere, men hvad den Sag angaar, da sidde vi ikke daarligst her i Hytten; men vi vilde gerne have været fri for Soldaterne, de spiser saa meget og bestiller saa grumme lidt. Du skriver om Hengivelse i Guds Vilje, ja, uden Barnesindet tror jeg ikke, det lader sig gøre, men det er vist godt i Hovedsagen at holde sig klart, hvad Gudsriget er — »Et herligt Naadenstilbud om Syndernes Forladelse, Opstandelse og evigt Liv«, — se med din Tro hver Dag at lodde i din Daabs Naade; du naar vist ikke til Bunds. Det kendte Ord vil stemme, som siger, »Hvor Syndernes Forladelse er, der er Liv og Salighed«.

Gud Helligaand, o Herre,
Ud af din Naades Magt
Kan Du al Sandhed lære,
Som Kristus os har bragt!
Ved Daabens Pagt
Lær mig ham ret at kende
I denne Tids Elende
Af al min Hu og Agt!

Og saa sender vi Hilsen fra os alle: jeg kan ikke i Dag sige, naar der kommer nogen til Slesvig; vi venter jævnlig et Kort — for at høre, hvorledes det gaar.

— Skønt vi drog tidlig bort fra Slesvig i Gaar, blev Kl. dog mellem 10 og 11 før vi naaede Hytten; det er en kedelig Rejse med dette Tog (Slæbetog), og det var ogsaa med tungt Hjerte vi drog bort fra Slesvig i Gaar, i Dag skinner Solen atter mild; jeg haaber, at du har det lidt bedre og kan hvile lidt; det gør os saa ondt, naar du har det saa strengt. Naar du modtager dette, skriver vi jo vist d. 8. Marts, din 25aarige Fødselsdag; vi har gjort os mange Tanker og haft mangt et lyst Haab, hvad din Fremtid angaar, nu er der meget af dette ved at briste, din jordiske Hytte er ved at nedbrydes, og, ja lad mig sige, vi er jo Mennesker og Sorgen vil jo meget lettere hænge ved os end Glæden, men du hører dog til den Del, der kan sige: »Thi vi vide, at dersom vort jordiske Hus, denne Hytte, nedbrydes, have vi en Bygning af Gud, et Hus, som ikke er gjort med Hænder, evigt i Himlene«. (2. Cor. 5,1) og videre (4. V.): »Thi saalænge vi ere i denne Hytte, sukke vi besværede, efterdi vi ikke ville afklædes, men overklædes, at det Dødelige kunde blive opslugt af Livet«. Det er Dødstanken, som maa forbindes med Synden og derfor volder Smerte; det ved Apostelen meget godt — bedre end vi, thi om Synden ikke var, ja saa var der heller ingen Død; naar han skuer fremad, ja saa ser han ind i Livets Land, i Herlighedens Rige med idel Lykke, men Tanken om Døden volder ganske naturligt

Suk og Smerte. Men den »Herre, Herre har jo gjort Udgange fra Døden«, og vi vil da bede Gud om at tænde Lys i dit inderste Hjerte, saa at du med dettes Kærlighed kan mødes med Ham, som er Kærlighed, og smelte sammen til et — ja, det volder os megen Smerte, naar vi skal sige Farvel, men den Dag, vi bar Dig til Daaben, blev du jo indlemmet som Borger i Riget og fik en Plads iblandt de hellige, i de helliges Samfund, som er baade i Himlen og paa Jorden, og der er intet, der kan skille dig ud derfra (R. 8,35), og lad os saa trøstes med disse Ord: »i dette Samfund er vi evigt forbundne, og efter en kort Stund skal vi ifølge vor Naadestand glædes sammen alle Dage; hvad vi her kun svagt har troet, skal vi se med vore Øjne, og Jesus vil være alt i alle; her maa vi stadig sukke over, at vi naar saa lidt med al vor Evne, der brister og brister, o tænk, kære Jens, naar intet mere skal briste og ikke sukke og ej græde mere, ja Gud velsigne dig i Dag med det gode, som du trænger til, o, maatte du faa Lægedom og Fred. Vi beder alle for dig. Mange, mange Hilsener, mest fra Mor og Far.

Send os et lille Ord — hver Dag — og om du ønsker det, saa send kun Ekspresbud, og jeg skal komme med første Tog. Din Fader.

— Kom godt hjem ved 6-Tiden Fredag Aften. Alt vel, Mor er meget bedre, men den slemme Gigt ytrer sig rundt om i Kroppen endnu; jeg var saa glad over, at du var lidt bedre, og at vi kunde sidde sammen og nyde Helliggørelsesmaaltidet, og jeg prøver at tænke, hvordan mon det vil blive, naar vi skal nyde Fryde-

maaltidet i Himlen hos Jesus — uden Angst og Smerte. Som dette Maaltid kan give aandelig Kraft og Styrke, saa kan Gud ogsaa tilføre dit syge Legeme ny Sundhed — om det er gavnligt og tjenligt — der kan jo være saa mange skjulte Aarsager, som vi Mennesker ikke kender; godt at du som ung Soldat fik lært at være »aarvaagen paa Vagten« og fik kende de Dele, som hører til »Guds fulde Rustning« (se Salme 140, 8. V.). Den store Læge holde sin Haand over dig, min Søn!! . . . . Skriv 2 eller 3 Ord paa et Kort ofte — til Far.

Tidligere udkom:

FRA PLIGTENS LAND

Breve fra kristne Sønderjyder

Ved CARL HORNBECH

4. Oplag Kr. 1.25

De Unges Forlag

Aarhus

Pris 1.50.
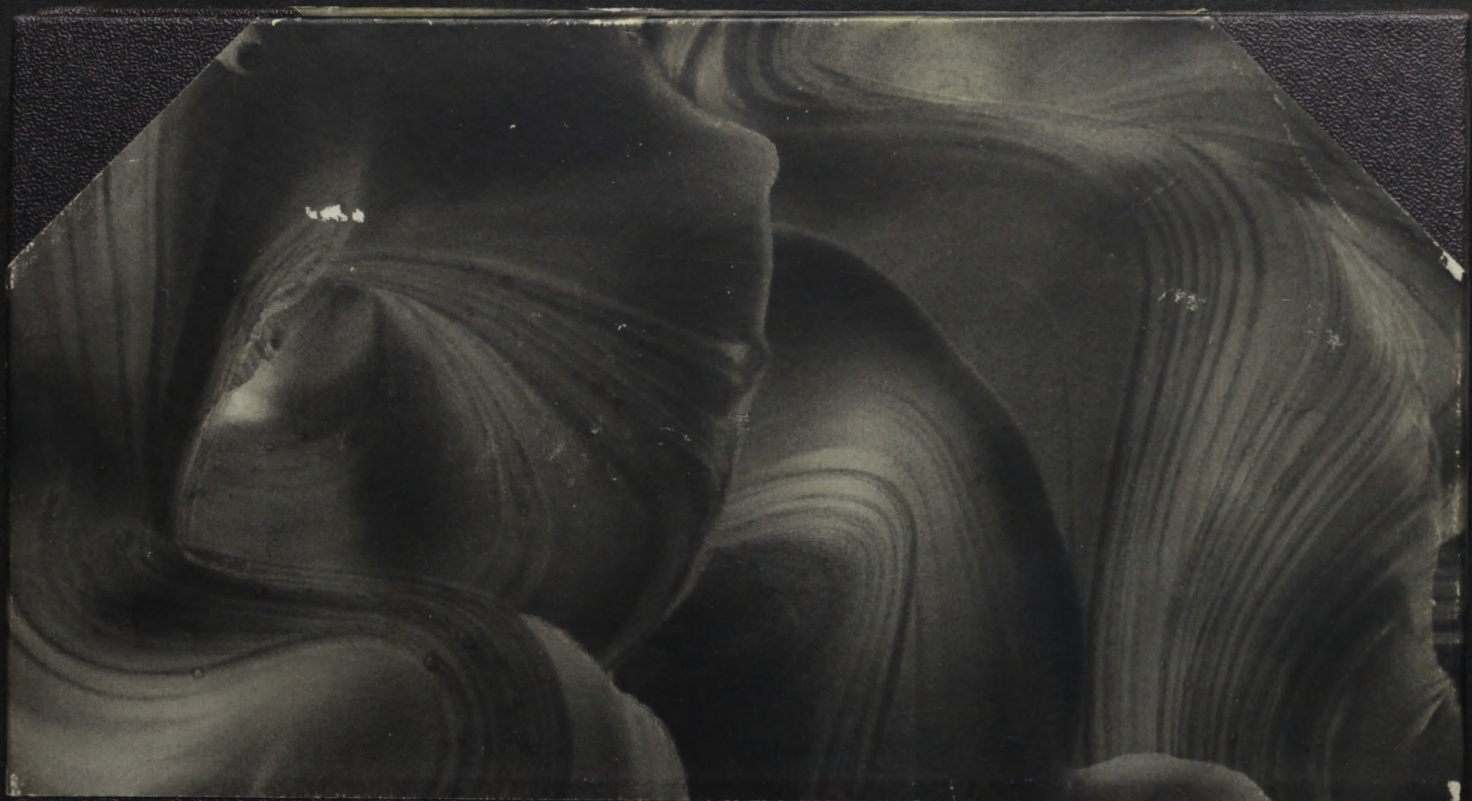
CARL PETERSENS ENKE